

Redovisning av uppdrag att lämna förslag om organisationsförändring

STABEN/SMTM

DATUM: 2025-03-24

DNR: 1.1-2024-2135

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD/SFHM

DATUM: 2025-03-20

DNR: 398-1.6/24

1 Sammanfattning	4
2 Inledning	8
2.1 Uppdraget	8
2.2 Genomförande	9
3 Statens maritima och transporthistoriska museer idag	11
3.1 SMTM:s organisation	11
3.2 Verksamhetens lokalisering	13
3.3 Centrala mötesformer	13
3.4 SMTM:s aktuella utmaningar	13
4 Statens försvarshistoriska museer idag	16
4.1 SFHM:s organisation	16
4.2 Verksamhetens lokalisering	18
4.3 Centrala mötesformer	18
4.4 Samarbeten och breddad finansiering	18
4.5 SFHM:s aktuella utmaningar	19
5 Inordnande	21
5.1 Organisationen.....	21
5.2 Styrning, dokument, rutiner, stödsystem och interna processer	21
5.3 Att arbeta tillsammans	22
5.4 Förändring tar tid.....	22
5.5 Verksamhetsövergång	23
6 Kärnverksamheten	24
6.1 Den samlade försvarshistorien.....	24
6.2 Överlappningar och skillnader i kärnverksamheten - nuläge	26
6.3 Forskningssamarbeten	27
6.4 Publik verksamhet.....	27
6.5 Samlingsförvaltning.....	28
6.6 Utställningsverksamhet.....	28
6.7 Försvarets traditionsnämnd	29
7 Stödverksamheten	30
7.1 Överlappningar och skillnader i stödverksamheten - nuläge.....	30
7.2 Olika organisering av administrationen	30
7.3 Minskad sårbarhet, men också kompetensglapp	31
7.4 Särskilt om kommunikation	32
7.5 Särskilt om it-driften	33
7.6 Särskilt om myndighetsarkiv och registratur	34
8 Ekonomiska, verksamhetsmässiga och personella konsekvenser	35
8.1 Verksamhets- och ekonomistyrning.....	35
8.2 Ekonomihantering.....	36
8.3 Kostnader och besparingar.....	36
8.4 Särskilda uppdrag i regleringsbrev.....	37

8.5 Avtal och tillgångar.....	37
8.6 Avvecklingskostnader	38
8.7 Personella konsekvenser.....	38
9 Lokaler	40
9.1 Museilokaler.....	40
9.2 Magasinslokaler	40
9.3 Övriga funktionslokaler	41
9.4 Säkerhet	42
9.5 Beredskap.....	42
10 Den nya myndighetens ledning och behov av särskilda organ.....	43
10.1 Myndigheten bör fortsätta att vara en enrådighetsmyndighet	43
10.2 Frågan om insynsråd	43
10.3 Försvarets traditionsnämnd.....	44
11 Författningar som påverkas	45
11.1 Myndighetens namn.....	45
11.2 Förslag till ny instruktion.....	46
11.3 Övriga författningar som påverkas	50
11.4 Myndighetsföreskrifter som påverkas.....	51
Bilaga 1: Förslag till ny instruktion	52
Bilaga 2: Förordning (2007:1198) med instruktion för Statens maritima och transporthistoriska museer.....	55
Bilaga 3: Förordning (2007:1178) med instruktion för Statens försvarshistoriska museer.....	57

1 Sammanfattning

Myndigheterna är överens om bedömningarna i rapporten.

Fördelarna överväger

Att de tre statliga försvarsmuseerna, Armémuseum, Flygvapenmuseet och Marinmuseum, samlas i en myndighet utgör den enskilt största kärnverksamhetsrelaterade fördelen med att Statens försvarshistoriska museer (SFHM) inordnas i Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM). Inordnandet möjliggör synergier som stärker kunskapsuppbyggnad, FoU och kunskapsförmedling om den samlade försvarshistorien. Det ger vidare en kompetensstark organisation, något som även underlättar samarbete och kontakter med statliga myndigheter som Försvarsmakten samt andra aktörer och organisationer inom det försvarshistoriska och försvarspolitiska området.

Inom det publika området finns det för alla ingående museer fördelar som effektivisering och högre kvalitet genom samarbete kring utveckling av pedagogiska metoder, programutbud, det digitala besöket, schemaplanering, besöksstatistik och drift.

Vad gäller samlingsförvaltningen kan gemensamma system och processer ge effektivitetsvinster genom bättre samordning av insamling, dokumentation, systemförvaltning, vapenlicens- och säkerhetsfrågor samt gallring. En större gemensam erfarenhet vad gäller magasinsutveckling och uppordning kan i vissa delar skapa positiva synergier som kan leda till effektiviseringar och kvalitetsökningar.

En större myndighet har möjlighet att bredda kompetenser, kompetensområden och ämnesområden kopplat till utställningsproduktionen, vilket på längre sikt kan främja museiupplevelsen och leda till fler besökare. Genom att samordna båda myndigheternas utställningsresurser kan troligen även mindre och snabbare projekt genomföras utan att tappa fokus på större satsningar.

Båda myndigheterna och deras museer har idag en väl utvecklad samverkan med civilsamhällets olika aktörer. Detta arbete kan tydliggöras och förstärkas i den större myndighetens kontakt med och samordning av nätverk och paraplyorganisationer. Att samla kunskap och erfarenheter i en myndighet och kan innebära ett ännu bättre stöd för de frivilliga krafterna.

En samlad myndighet kan underlätta arbetet med regeringsuppdraget om breddad finansiering och andra kommande uppdrag.

Försvarets traditionsnämnd berör alla tre försvarshistoriska vapengrenarna och efter ett inordnande är alla samlade under en myndighet, vilket ses enbart som positivt utifrån nämndens uppdrag.

Administrationen är olika organiserad hos myndigheterna och en organisationsförändring innebär en omställning av arbetssätt för såväl de som

arbetar med administration som för de som arbetar i kärnverksamhet. Både SMTM och SFHM ser möjligheter till både effektivisering och ökad kvalitet i stödverksamheten i samband med ett samgående. Det kommer dock ta tid innan resultat blir synliga och kännbara.

Det finns dock risker och utmaningar

Initialt kommer samgåendet innebära fokus på frågor av praktisk karaktär kring organisation, justering och implementering av styrning och rutiner med mera, detta kan leda till att vissa processer kan ta lite mer tid, men torde uppvägas på längre sikt.

En större myndighet med fler museiarenor kommer dock att innebära en mer komplex samordning och ställa högre krav på långsiktig planering, samarbete och nytänkande. Det pågår både större museiutvecklingsprojekt och samtidigt flera mindre utställningsprojekt parallellt med inordnandet och det finns en risk för att detta arbete försenas om det uppstår kompetens- eller resursbrist.

Båda myndigheterna har identifierat olika typer av utmaningar. De större som påverkar flera av museerna handlar om att säkerställa magasin och säkra samlingar, beredskap, omfattande renovering av två museer och samtidigt bedriva två större museiutvecklingsprojekt.

Överlappande verksamhet

Myndigheterna har samma verksamhetsområden, är båda centralmuseer och kärnuppdraget är i stort detsamma. Den största skillnaden utgörs av vilka ämnesområden som är respektive myndighets huvudfokus. En annan stor skillnad rör hur myndigheterna valt att styra verksamheten, organisera sig och fördela ansvar i organisationen.

Om de båda myndigheternas uppgifter läggs samman kommer det resultera i en större myndighet som består av sju museer. Det öppnar för möjligheter till flera positiva verksamhetsfördelar och på sikt till en förbättrad resursanvändning. En bredare kompetensbas ger möjlighet till en ökad specialisering, men också högre grad av samarbete mellan museerna, vilket i sin tur stärker kvaliteten på verksamheten och dess effektivitet. Detta gäller både inom kärn- och stödverksamhet.

Risken för överlappning inom stödkompetensen bedöms som relativt liten då omfattningen följer storlek på myndighet och behovet kvarstår även efter ett samgående. I vissa fall kommer kompetensen vid de två myndigheterna att komplettera varandra.

Ekonomiska, verksamhetsmässiga och personella konsekvenser

Myndigheterna gör bedömningen att sammanslagningen av de två myndigheterna på kort sikt kommer att innebära vissa merkostnader för anpassning av verksamheterna och avveckling av SFHM:s myndighetsskal. På längre sikt kan effektiviseringar och samordningsvinster leda till möjliga besparingar inom stödverksamheten. Dessa medel kan bidra till att möta behov och kostnadsökningar inom andra områden till exempel säkerhet, magasin och lagring för att nämna några områden.

Ur ett verksamhets- och ekonomistyrningsperspektiv ser myndigheterna inga större hinder med ett samgående. Ett gemensamt arbete med att ta fram de båda myndigheternas långsiktiga prioriteringar blir en viktig del av VP-processen för 2026. Vidare kommer vissa justeringar bli nödvändiga i form av översyn av styrdokument och delegationer.

Vad gäller personella konsekvenser gör båda myndigheterna bedömningen att det finns en ökad risk för viss personalomsättning, men även oro, hög arbetsbelastning för nyckelpersoner och ökade sjuktal inför samgåendet. På några få roller kan det uppstå överlappningar, framför allt gäller det några chefsroller, men det kan även uppstå kompetensbrist. Risken för negativa effekter på kompetensförsörjningen kan minskas genom en väl planerad gemensam förberedelse- och genomförandeprocess. Detta inbegriper kommunikation och transparent information om processen, tydligt ledarskap, stöd till chefer i förändringsledning och ett systematiskt arbetsmiljöarbete hos respektive myndighet inför verksamhetsövergången.

På längre sikt bedömer båda myndigheterna att både arbetsgivarvarumärket och kompetensförsörjningen kommer att stärkas.

Lokalbehov

Myndigheterna ser i nuläget inga möjligheter att minska de förhyrningar av lokaler som idag används till den publika museiverksamheten. Dock kan möjligheter till effektivisering finnas genom samutnyttjande av funktioner i de icke publika delarna av museilokalerna.

Med anledning av de lokaleffektiviseringar som SFHM har genomfört de senaste åren finns det i samband med sammanslagning med SMTM knappast någon ytterligare effektivisering av musei- och kontorslokaler att hämta på kort och medellång sikt.

Båda myndigheterna behöver se över sina magasin vilket kommer att vara starkt kostnadsdrivande. På sikt bör dock ett samgående ge en möjlighet att minska dessa kostnader genom att samlokalisera och gruppera föremål utifrån bevarandebehov, därtill kan den större myndigheten på totalen minska overheadkostnader om delar av de gemensamma samlingarna kan samlokaliseras och antalet magasinbyggnader blir färre.

Hur SFHM:s uppgifter kan överföras och inordnas i SMTM

Att slå samman två myndigheter med olika organisation, kultur och arbetssätt är komplicerat. Det är utan tvekan viktigt att det börjar rätt och att det läggs en grundplatta för framtida gemenskap och arbetsro. Därför kommer myndigheterna redan under våren 2025 arbeta med förberedelser för att det ska vara möjligt att inordna SFHM i SMTM den 1 januari 2026, under förutsättning att regeringen fattar beslut om detta. Det gemensamma arbetet handlar inte bara om organisation, styrande dokument, gemensamma avtal, stödsystem och så vidare, utan även om mjuka värden som gemensam arbetskultur och gemensamma arbetssätt.

Då dialogen om den framtida organiseringen och det gemensamma arbetet med förberedelser i skrivande stund är påbörjad, men långt ifrån klar, kan SFHM inte göra någon fullständig bedömning av konsekvenserna av hur myndighetens uppgifter ska inordnas i SMTM. Båda myndigheterna är dock överens om att detta kommer tas om hand på bästa sätt i den gemensamma processen framåt.

Det är ett omfattande arbete som sker inom ramen för befintliga resurser och därmed får viss undanträngningseffekt på annan verksamhet. Genomförandearbetet fokuserar på vad som är nödvändigt för att lyckas med inordnandet och vissa vägval behöver göras redan under 2025.

En strategisk inriktning med långsiktiga prioriteringar för myndighetens uppdrag kommer att tas fram för att ta tillvara och utveckla synergierna av sammanslagningen.

Nytt myndighetsnamn

Myndigheterna har gjort en analys och är överens om att det behövs ett nytt namn. Med brett deltagande av medarbetare har ett gemensamt förslag tagits fram.

Styrningsfrågor, val av ledningsform och behov av särskilda organ

SMTM och SFHM förordar att myndigheten bör fortsätta vara en enrådighetsmyndighet och att ett insynsråd bör inrättas.

Försvarets traditionsnämnd som särskilt organ bedöms inte påverkas av ett samgående. SFHM och SMTM förordar dock att det bör vara upp till myndighetschefen att avgöra vem som leder nämnden.

Förslag på ändringar i instruktion för SMTM innebär i stort att båda myndigheternas instruktioner har slagits samman. I rapporten finns även en redogörelse över förslag på andra författningsändringar som bedöms nödvändiga med anledning av organisationsförändringen.

Särskilda uppdrag i de båda myndigheternas regleringsbrev bör bestå.

2 Inledning

2.1 Uppdraget

Regeringen gav den 28 november 2024¹ Statens maritima och transporthistoriska museer och Statens försvarshistoriska museer i uppdrag att lämna förslag på hur Statens försvarshistoriska museers uppgifter kan överföras till och inordnas i Statens maritima och transporthistoriska museer. Myndigheterna ska analysera konsekvenserna av de förslag som redovisas.

Utgångspunkten för organisationsförändringen ska vara att de uppgifter och verksamhetsorter som myndigheterna har för närvarande ska vara oförändrade, och att genomförandet ska ske så att uppgifterna utförs med bibehållen effektivitet och kvalitet. Organisationsförändringen ska genomföras på ett kostnadseffektivt sätt och inom befintliga ekonomiska ramar.

Utgångspunkten ska vidare vara att organisationsförändringen ska träda i kraft senast den 1 januari 2026.

Statens maritima och transporthistoriska museer och Statens försvarshistoriska museer ska:

- lämna förslag på hur Statens försvarshistoriska museers uppgifter kan överföras till och inordnas i Statens maritima och transporthistoriska museer,
- beskriva för- och nackdelar med att myndigheternas uppgifter läggs samman, t.ex. synergi- och effektivitetsvinster, vilken möjlighet det finns för kvalitetsförbättringar och risker för negativ påverkan på verksamheterna på kort och lång sikt,
- identifiera eventuella överlappande uppgifter i de båda myndigheterna,
- analysera ekonomiska, verksamhetsmässiga och personella konsekvenser på kort respektive lång sikt, särskilt konsekvenserna för kompetensförsörjningen,
- analysera Statens maritima och transporthistoriska museers lokalbehov vid en organisationsförändring,
- identifiera de författningar som berörs av organisationsförändringen och lämna förslag till nödvändiga författningsändringar, inklusive ändamålsenliga ändringar i Statens maritima och transporthistoriska museers förordning med instruktion, som bör göras vid en organisationsförändring,

¹ Ku2024/01225

- analysera behovet av ett nytt myndighetsnamn för Statens maritima och transporthistoriska museer vid en organisationsförändring och, vid behov, lämna förslag på namn, samt
- i övrigt identifiera vad som är viktigt för regeringen att ta hänsyn till vid prövning av organisationsförändringen, t.ex. styrningsfrågor, val av ledningsform och behov av särskilda organ.

Statens maritima och transporthistoriska museer och Statens försvarshistoriska museer ska vid genomförandet av uppdraget löpande utbyta information, underlag och synpunkter.

Statens maritima och transporthistoriska museer och Statens försvarshistoriska museer ska samråda med Arbetsgivarverket i arbetsgivarpolitiska frågor och vid behov inhämta stöd från Ekonomistyrningsverket och andra relevanta myndigheter.

Statens maritima och transporthistoriska museer och Statens försvarshistoriska museer ska hålla sig informerade om arbetet i utredningen om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering (dir. 2023:132) och dess kommande förslag.

Statens maritima och transporthistoriska museer och Statens försvarshistoriska museer ska löpande informera Regeringskansliet (Kulturdepartementet) om uppdragets genomförande.

Statens maritima och transporthistoriska museer och Statens försvarshistoriska museer ska senast den 25 mars 2025 lämna en gemensam skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Kulturdepartementet).

2.2 Genomförande

Underlag till rapporten har tagits fram av olika nyckelpersoner på SFHM och SMTM. Återkommande möten har genomförts under hela perioden. Myndigheterna har parallellt informerat respektive lokala arbetstagarorganisationer om innehållet i rapporten i intern samverkan (SMTM) och utifrån MBL (SFHM). Det har mottagits väl och konstruktiva medskick har givits.

I uppdraget ingick att myndigheterna skulle hålla sig informerade om arbetet i utredningen om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering (dir. 2023:132) och dess kommande förslag. Möten mellan utredaren och SMTM:s respektive SFHM:s överintendenter genomfördes i januari. SFHM och SMTM delar utredningens bedömning att en myndighetssammanläggning innebär ett tydligare helhetsperspektiv och en samlad ledning och styrning för att bevara och tillgängliggöra de försvarshistoriska, maritima och transporthistoriska kulturarven.

SFHM och SMTM har under genomförandet även haft avstämningar och gemensamma möten med Arbetsgivarverket och Statens fastighetsverk. SFHM har stämt av i vissa frågor som rör regelverk och erfarenheter av sammanslagningar av myndigheter med Ekonomistyrningsverket och Statskontoret.

Myndigheterna konstaterar att föreslagen organisationsförändring förväntas ske med kort framförhållning. Detta påverkar förutsättningarna för den gemensamma processen för såväl framtagande av denna rapport och förberedelser för ett inordnande den 1 januari 2026, där SMTM är ansvarig som mottagande myndighet. Både SMTM och SFHM är överens om att bidra som likvärdiga parter i arbetet med denna rapport. Under genomförande-projektet som förbereder sammanslagningen kommer samarbetet att fortsätta under förutsättning att regeringen fattar beslut om ett inordnande.

3 Statens maritima och transporthistoriska museer idag

Statens maritima och transporthistoriska museers (SMTM) uppdrag anges i förordning (2007:1198) med instruktion för Statens maritima och transporthistoriska museer. Vidare styrs myndigheten av myndighetsförordningen (2007:515), museilagen (2017:563) och förvaltningslagen (2017:900).

3.1 SMTM:s organisation

3.1.1 Myndighetens ledning

SMTM är en enrådighetsmyndighet. Överintendenten är chef för myndigheten och leder verksamheten. Chefen för Avdelningen för kommunikation och stöd är ställföreträdande överintendent.

Myndigheten har varken styrelse eller insynsråd.

3.1.2 Avdelningar

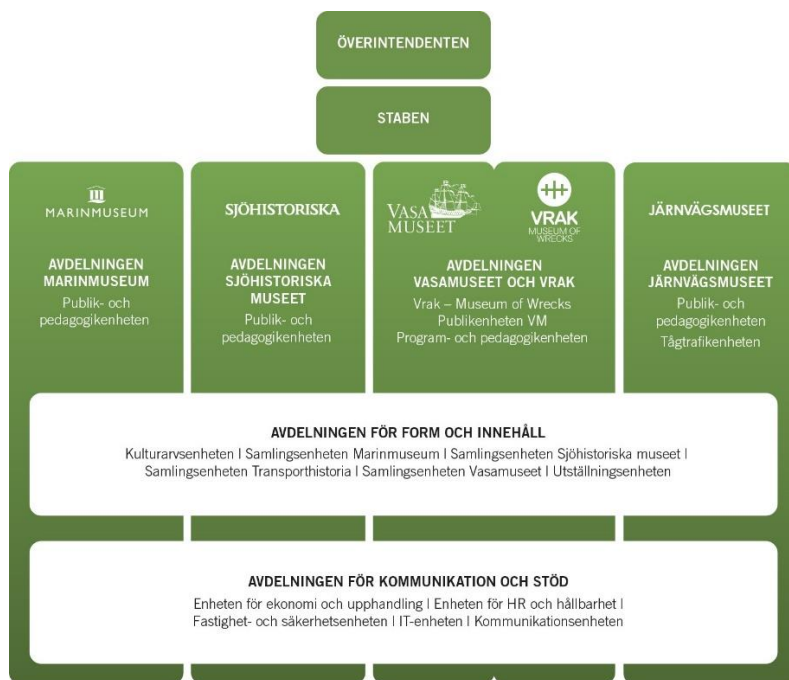
Verksamheten vid SMTM är organiserad i följande avdelningar:

- Avdelningen för form och innehåll
- Avdelningen för kommunikation och stöd
- Järnvägmuseet
- Marinmuseum
- Sjöhistoriska museet
- Vasamuseet och Vrak – Museum of Wrecks

Varje avdelning leds av en avdelningschef. Avdelningschefen för en museiavdelning är tillika museichef. Enhetschefen för enheten Vrak – Museum of Wrecks är tillika museichef.

Avdelningarna är indelade i enheter som leds av enhetschefer.

Vid myndigheten finns även en stab som ansvarar för registratur, planering och uppföljning, årsredovisning samt administrativt arbete med vissa vänföreningar.

3.1.3 Särskilt om organisationen

Avdelningen för form och innehåll ansvarar bland annat för myndighetens samlingsförvaltning inklusive fartyg och fordon, arkiv och bibliotek. Detta sköts av fyra samlingsenheter. Här finns även en kulturarvsenhet som bland annat ansvarar för den marinarkeologiska uppdragsverksamheten, myndighetens forskningsverksamhet samt nätverksarbetet gentemot civilsamhället.

På Avdelningen för form och innehåll finns även den enhet som ansvarar för utställningsplanering och utställningsproduktion på myndighetens fem museer. Museiavdelningarna har således inga egna resurser för att ta fram och bygga utställningar.

En av fördelarna med myndighetens organisation är att centrala projektledande och producerande resurser inom utställningsverksamhet är samlade i en enhet, vilket ökar möjligheten till kraftsamling, som t ex när Vrak – museum of Wrecks och nya Järnvägsmuseet utvecklades. Arbetsprocesser och produktionsflöden har ensats för ökad effektivitet och bättre produktions- och resursplanering.

Likaledes gäller detta för samlingsenheterna. Organisationsformen har bidragit till samordning och ensning av samlingsförvaltningens olika processer.

3.2 Verksamhetens lokalisering

Myndighetens säte är Karlskrona. Myndighetens museer är lokaliserade på tre orter: Gävle, Karlskrona och Stockholm. Utöver museerna har myndigheten magasin på flera orter i Sverige som Rindö, Eskilstuna, Karlskoga, Rosersberg, Karlskrona, Nättraby, Gävle, Arboga och Tumba. Vissa av dessa magasin tillgängliggörs för allmänheten några gånger per år, som exempelvis magasinerna för fritidsbåtar och vägfordon. Magasinet med järnvägsfordon är öppet för allmänheten regelbundet under året som en del av Järnvägsmuseets erbjudande.

3.3 Centrala mötesformer

Ledningsgruppen biträder överintendenten och stödjer denna i ledningen av myndighetens verksamhet. Ledningsgruppen består idag av överintendenten, stabschefen, museicheferna, chefen för Avdelningen för form och innehåll samt chefen för Avdelningen för kommunikation och stöd.

Chefsforum är ett forum för information, utveckling och erfarenhetsutbyte kring frågor som rör chefen som arbetsgivarföreträdare, ledare och verksamhetsföreträdare. Deltar i chefsforum gör framför allt myndighetens chefer med personalansvar. Avdelningen för kommunikation och stöd ansvarar för planeringen av chefsforum.

Museichefsforum ska verka för utökat samarbete mellan museerna och är ett forum med uppgift att ta fram och förvalta enhetliga rutiner och processer. Större förändringar av museiverksamheten som framkommer av museichefsforums arbete ska föredras för överintendenten. Medlemmarna är museicheferna för Marinmuseum, Sjöhistoriska museet, Vasamuseet, Järnvägsmuseum och Vrak – Museum of Wrecks. Sammankallande och ansvarig för dagordning roterar mellan museicheferna.

Museiråd är ett forum för samverkan mellan avdelningar rörande strategisk utveckling, planering, samordning och kommunikation för verksamheten vid respektive museum. Museichefen leder museirådet.

3.4 SMTM:s aktuella utmaningar

3.4.1 Magasinslokaler

Myndigheten arbetar enligt en beslutad magasinsstrategi och har tidigare även sökt samarbetspartners inom museisektorn för att söka gemensamma större magasinlösningar.

Idag uppfyller inte det stora flertalet magasinlokaler inom myndigheten kraven för god samlingsförvaltning, till exempel utifrån bevarandeförhållanden och säkerhet. Flertalet lokaler är i dagsläget direkt olämpliga, som till exempel de magasin som samtidigt är skyddsrum och som enligt avtal behöver utrymmas på kort varsel.

En plan för att hantera detta är beslutad och planering pågår. Här har SMTM och SFHM stora fördelar av kommande gemensam organisation, då båda myndigheterna har likartade föremålsgrupper och utmaningar (vapenhantering, skrymmande tunga föremål med mera) samt behov av nya magasin.

3.4.2 Omfattande renovering av två museer

Sjöhistoriska museets byggnad står inför en totalrenovering på grund av ett långvarigt eftersatt underhåll av Statens fastighetsverk (SFV). Samtliga tekniska installationer (el, vatten, avlopp, ventilation) har nått sin tekniska livslängd. En ombyggnation av Sjöhistoriska museet är planerad att genomföras 2027 till 2029. För SMTM:s del innebär det stora störningar i verksamheten med stora tillkommande kostnader. Förutom intäktsbortfall i form av uteblivna entréavgifter under stängningen, tillkommer kostnader för tömning och evakuering av samtliga föremål, inventarier och arkiv. Efter renoveringen kommer det finnas ett behov av att bygga nya utställningar i hela museet.

SFV har identifierat stora brister i de tekniska installationerna i Marinmuseums byggnad i Karlskrona. Detta berör allt från el, hissar, VVS, ventilation och klimat till sprinkler och tekniskt brandskydd. Utöver det har man även adresserat ett behov av att byta samtliga fönster och genomföra insatser för att skydda byggnaden för stigande havsvattennivåer. Det är genomgripande åtgärder som SFV planerar och trots att detta inte är initierat av SMTM kommer det ge ökad arbetsbelastning, störningar i verksamheten och framför allt kostnader för flytt av föremål och utställningar. Periodvis kan museet behöva stängas, vilket ger minskade intäkter. Byggnaden behöver även anpassas klimatmässigt till periodvis varmare utetemperaturer, vilket kommer rendera ökade hyreskostnader.

Under våren 2025 kommer den förstudie som SFV genomför bli klar och ge en tydligare bild av tidplan och kostnader för de åtgärder som ska genomföras.

3.4.3 Beredskap och ökat behov av säkerhet i den publika verksamheten

SMTM genomför ett antal olika kostnadsdrivande insatser för att höja säkerheten både kring samlingarna och i den publika verksamheten.

Den beräknade kostnadsökningen vad gäller samlingarna utgörs av en kombination av anläggningstillgångar såsom evakueringsfordon och pallställ för förvaring i evakueringsmagasin samt i form av direkta kostnader som packmaterial, evakueringsutrustning, fotogrammetri för dokumentation samt utbildningar och beredskapsövningar under ledning av andra aktörer.

Kostnadsökningen vad gäller den publika verksamheten hänför sig framför allt till Vasamuseet och behovet av att utöka bevakning vid museet.

3.4.4 Finansieringsform för Vasamuseet och Vrak – Museum of Wrecks

SMTM föreslår i budgetunderlaget för 2026–2028 att Vasamuseet och Vrak – Museum of Wrecks inte längre ska vara avgiftsfinansierade utan ska finansieras med ramanslag. Detta för att skapa en mer enhetlig ekonomisk struktur inom myndigheten, där alla museer följer samma finansiella villkor. Förändringen skulle förbättra planeringsmöjligheterna och resursfördelningen genom att integrera intäkter från Vasamuseet och Vrak i myndighetens totala intäkter samt öka transparensen och tydligheten i de finansiella villkoren.

Förändringen behöver inte innebära någon direkt ökning av ramanslaget utan museerna finansieras även fortsättningsvis med biljettintäkter och andra externa intäkter. Däremot behöver gränsen för både anslagskredit och anslagssparande höjas till 15 procent för att kunna hantera fluktuationer i besöksantalet och därtill hörande återkommande förändringar på inkomstsidan.

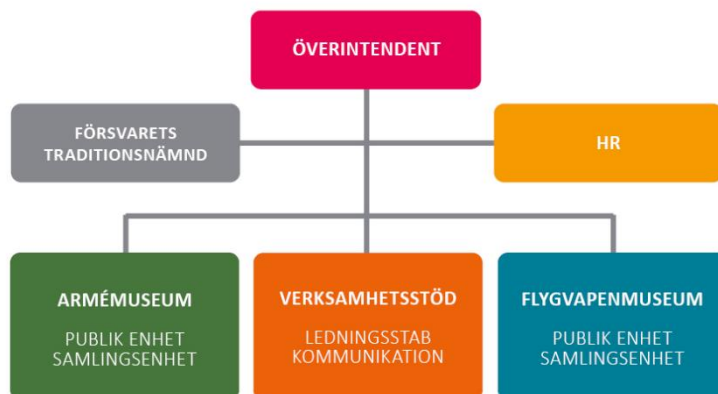
4 Statens försvarshistoriska museer idag

Statens försvarshistoriska museer (SFHM) har till uppgift att främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och om försvarets roll i samhällsutvecklingen. SFHM:s uppgifter anges i Förordning (2007:1178) med instruktion för Statens försvarshistoriska museer.

I myndigheten ingår Armémuseum i Stockholm, Flygvapenmuseum i Linköping, Fredsarkivet samt Försvarets traditionsnämnd. SFHM prövar även frågor om statsbidrag enligt Förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter.

SFHM:s vision för arbetet med försvarshistoria: ”Livsviktig historia i demokratins tjänst - tillgänglig och angelägen för alla”, tar sikte på Agenda 2030 och de globala hållbarhetsperspektiven för social, ekonomisk och ekologisk utveckling. Museers roll i samhället är främst en fråga om att skapa förutsättningar för social hållbarhet där kunskap och reflektion om historien skapar förståelse för samtiden, och därmed ger möjligheter för enskilda att ta ställning till hur de vill bidra till samhället och dess utveckling.

4.1 SFHM:s organisation

4.1.1 Myndighetens ledning

SFHM är en enrådig myndighet. Överintendenten är chef för myndigheten och leder verksamheten. Chefen för Armémuseum är ställföreträdande överintendent.

Myndigheten har varken styrelse eller insynsråd.

4.1.2 Organisationsindelning

Verksamheten vid SFHM är organiserad i tre avdelningar, sju enheter och en HR-funktion som rapporterar direkt till myndighetschefen. Försvarets traditionsnämnd ligger även den direkt under myndighetschefen.

Armémuseum respektive Flygvapenmuseum utgör var sin avdelning vilka i sin tur är organiserade i två enheter: Samlingsförvaltning och Publik verksamhet. Verksamheten vid respektive museiavdelning leds av en avdelningschef, tillika museichef. Vid varje museiavdelning finns en ställföreträdande avdelningschef och vid behov utses en tjänsteförättande avdelningschef.

Museiavdelningarna ansvarar för förvaltning, vård och utveckling av myndighetens permanenta samlingar och stödsamlingar, samt utställningar och den publika verksamheten vid respektive museum. Ansvaret omfattar områdena Bevara och tillgängliggöra, Kunskapsservice och FoU-samarbeten, Värdskap och besökservice, Upplevelsebaserat lärande och att delta i beredningen av bidragsansökningar om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter.

Utställningsproduktion bedrivs huvudsakligen genom museernas avdelningsgemensamma projekt där de publika enheterna och samlingsenheterna ingår.

Avdelningen Verksamhetsstöd utgör den tredje avdelningen och är i sin tur organiserad i tre enheter: Kommunikation, Ledningsstaben och Strategisk samordning. Avdelningen ansvarar för att handlägga statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter, myndighetens interna stöd samt ledning och utveckling av myndighetens verksamhet.

Kommunikationsenheten ansvarar för intern och extern kommunikation kring myndighetens uppdrag samt är ett stöd för museernas marknadsföring. Ansvaret för museernas varumärke och information kring publikt utbud är delegerat till respektive museum.

Enheterna leds av en enhetschef. Avdelningschef och enhetschefer på respektive avdelning utgör avdelningens ledningsgrupp.

HR-funktionen leds av HR-chefen och är direkt underställd överintendenten.

4.1.3 Försvarets traditionsnämnd

Vid myndigheten finns Försvarets traditionsnämnd och av SFHM:s instruktion framgår av 9 § att Försvarsmakten och Statens maritima och transporthistoriska museer utser tre respektive en ledamöter/ledamot. Även statsheraldikern vid Riksarkivet ingår i nämnden. Överintendenten är ordförande och myndigheten utser därutöver två ledamöter som ingår i nämnden. Försvarets traditionsnämnd styrs av en särskild arbetsordning. Försvarets traditionsnämnd ger råd framför allt till Försvarsmakten och andra myndigheter knutna till Försvarsmakten. Nämnden fattar inga beslut, utan ger rekommendationer.

Det kan till exempel handla om att svara på frågor om utformning av uniformsdetaljer, medaljer, fanor, standar och kommandotecken. Det kan också handla om heraldik – det vill säga om hur vapensköldar och fanor bör utformas och om hur olika symboler bör användas.

4.2 Verksamhetens lokalisering

Myndighetens säte är Stockholm. Myndighetens museer är lokaliserade på två orter: Stockholm och Linköping. Myndigheten har totalt nio föremålsmagasin, större magasin i Arlanda Stad (Märsta i Sigtuna kommun) och i Linköping samt ett antal mindre magasin i Halmstad, Kristianstad och Strängnäs. De tre senare är etablerade i anslutning till de lokala försvarshistoriska museer som är berättigade att söka statsbidrag enligt Förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter.

4.3 Centrala mötesformer

Ledningsgruppen (LG) är rådgivande organ till överintendenten i hans beslutsfattande. I LG har samtliga ett helhetsperspektiv och ett ansvar att arbeta för att myndigheten fullföljer sitt uppdrag. LG leds av överintendenten (ordförande) och består därutöver av de tre avdelningscheferna, HR-chefen och ÖI-sekreterare (sköter planering och minnesanteckningar). Kommunikationschef och chefen för ledningsstaben och strategisk samordning adjungeras vid behov.

Chefsforum är möten då alla chefer i myndigheten samlas för information, utbildning och erfarenhetsutbyte i chefs- och ledarskapsfrågor. Chefsforum anordnas av HR-funktionen (chef och HR-medarbetare) och återkommer ungefär varannan månad.

Avdelningarnas ledningsgrupper består av cheferna på respektive avdelning. Här avhandlas verksamhetsnära frågor, arbetsmiljö och ledningsfrågor som berör avdelningen specifikt.

Avdelningsmöten hålls på alla tre avdelningar med alla chefer och medarbetare som hör till avdelningen. Här avhandlas till exempel verksamhetsnära och aktuella frågor, arbetsmiljö och gemensamma prioriteringar i uppdrag och verksamhetsplan, såväl förvaltning som utveckling.

4.4 Samarbeten och breddad finansiering

SFHM arbetar sedan många år med breddad finansiering av sin verksamhet och är framgångsrik med detta. Breddad finansiering är ett strategiskt verktyg för att säkerställa såväl nya utställningar, underhåll, tillgängliga samlingar och engagerade samarbetspartners som ökat antal besökare.

Inom ramen för sitt uppdrag samverkar SFHM med en mängd olika aktörer i Sverige och utomlands, såväl med andra statliga myndigheter som

näringslivet och det civila samhällets organisationer. Det rör alltifrån finansiella samarbeten med SAAB till samarbete inom kunskapsbildning och forskning med både Luleå-, Linköpings-, Luleå tekniska- och Uppsala universitet samt Tromsø universitet i Norge. SFHM har även samarbeten med volontärer i flygverkstad, vänföreningar, kommunsamarbeten om praktik för ungdomar från utanförskapsområden och samarbeten med kollegor från museer i andra länder kring gemensamma utställningar, t.ex. med Kyiv War Museum (Korsvägar, Armémuseum) och med War Childhood Museum i Sarajevo (Krigens barn, Flygvapenmuseum).

SFHM har i samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten och Riksantikvarieämbetet producerat vandringsutställningarna *Rädd eller beredd* och *Tänk om – tillsammans i krig och fred*. Syftet med vandringsutställningarna är bland annat att öka kunskapen om Sveriges säkerhet och beredskap ur ett individperspektiv, höja medvetenheten om vikten av beredskap, stärka den egna tryggheten, samt öka försvarsviljan hos gymnasieungdomar och unga vuxna.

SFHM omsätter 154 miljoner kronor varav 117 miljoner kronor är anslagsfinansiering (2024). Av dessa uppgick utbetalda statsbidrag till 27,5 mnkr år 2024. SFHM har ett flertal finansiella samarbeten som i snitt uppgår till omkring 5 miljoner kronor per år de två senaste åren.

4.5 SFHM:s aktuella utmaningar

4.5.1 Museiutveckling

Armémuseums nuvarande basutställning invigdes år 2000 och förarbetet med en ny basutställning påbörjades år 2023. Under 2024 beslutades en inriktning för museiutvecklingen med mål att öppna ny basutställning år 2029 då museet firar 150 år. Inriktningen är att hålla museet öppet under arbetet och projektet bemannas för att påbörja planeringen av arbetet under 2025.

Flygvapenmuseum invigde en ny basutställning "Flygfärdig" under 2023 och arbetar löpande med utveckling av befintliga och tillfälliga utställningar. Under 2025 är arbetet med den tillfälliga utställningen tillsammans med War Childhood Museum prioriterat samt förberedelser för utställningar och event kring Flygvapnet 100 år, som sker under 2026.

4.5.2 Magasin och säkra samlingar

SFHM arbetar sedan 2017 systematisk för att säkerställa säker hantering av föremålssamlingarna som förvaras i egna magasin eller är utlånade till andra museer. Den största utmaningen som återstår rör säker vapenhantering och licensfrågor i relation till låntagarna.

Sedan 2022 pågår ett arbete för att renodla ansvarsförhållandena mellan de försvarshistoriska museer där myndigheten tidigare haft anställd personal (så kallade rustmästare) för förvaltningen av de föremålssamlingar som överfördes från Försvarsmakten till SFHM och som samlades på tre orter i

anslutning till de museer som etablerades efter utredningen ”Försvaret i förvar” (2005).²

SFHM har från och med 2025 tilldelats riktade anslagsmedel för att använda till nya magasinlokaler för den fordonssamling som visas och handhas av försvarsfordonsmuseet Arsenalen i Strängnäs. Den befintliga förvaringen i Strängnäs (lokaler på Lagnö-området) har stora brister och Stiftelsen Arsenalens avtal med Strängnäs kommun för lokalerna löper ut 2032. Det finns ett stort behov av nya och välfungerade magasinlokaler och arbetets inriktning är att samlingarna ska vara dimensionerade och omplacerade senast 2029.

Det är viktigt med ett nära samarbete med Försvarsmakten inom områden som bland annat rör nyförvärv till de samlingar som anförtrotts myndigheten, stöd i samband med destruktion av farliga föremål, stöd i hantering av fordon och andra föremål som tidigare överförts från Försvarsmakten till SFHM och transporter av tunga pjäser.

För Flygvapenmuseets räkning ligger fokus på följande utmaningar; att säkerställa lokalförsörjning, förvaring av plan som står utomhus idag, bevarandeklimatet och även här hantering av utlånade föremål.

4.5.3 Fredsarkivet i utvecklingsfas

Från januari 2025 har SFHM på regeringens uppdrag tagit emot Fredsarkivet från Folke Bernadotte Akademin (FBA). Fredsarkivet skapades 2006 och har till uppgift att samla, digitalisera och tillgängliggöra dokumentation om svenskt deltagande i internationella fredsinsatser genom tiderna. Fredsarkivet digitaliserar andra arkivbildares material och samlar det digitala materialet i en sökbar databas. Databasen finns tillgänglig för allmänheten med användarnamn och lösenord. Fredsarkivet tillgängliggör också materialet i digitala utställningar. I arbetet med att inordna Fredsarkivet på SFHM har behov av att byta till en mer ändamålsenlig databas identifierats. Under 2025 är det prioriterat att byta databas, samt planera för och tillgängliggöra dokumentationen för ökad spridning och kunskapsbildning. SFHM bedömer att utvecklingsarbetet kommer att kräva dedikerade resurser under både 2025 och 2026, innan arbetet landar i en ändamålsenlig och aktiv förvaltning av Fredsarkivet.

² Arsenalen i Strängnäs, Artillerimuseet i Kristianstad och Garnisons- och luftvärnsmuseet i Halmstad (numera Hallands militärhistoriska museum).

5 Inordnande

Myndigheterna ska lämna förslag på hur Statens försvarshistoriska museers uppgifter kan överföras till och inordnas i Statens maritima och transporthistoriska museer.

5.1 Organisationen

SMTM:s utgångspunkt för ett överförande och inordnande av Statens försvarshistoriska museer i Statens maritima och transporthistoriska museer är att SMTM:s principer för sin organisationsstruktur kommer fortsätta att gälla, det vill säga att vissa funktioner kommer fortsätta att vara samorganiserade, som till exempel utställningsproduktionen. Men för att möjliggöra detta måste ändå justeringar av SMTM:s nuvarande organisation genomföras. Under våren 2025 sker, i dialog med SFHM, en översyn så att organisationen kan bli välfungerande även med två tillkommande museer.

Organisationen ska stödja och främja en samarbetskultur med gemensamma arbetssätt, helhetssyn och effektivitet.

SMTM och SFHM anser att det är viktigt att understryka att fortsatt värna om respektive museums varumärke. Organisationen är till för att stödja varumärkena. Det är också viktigt att utveckla styrning och samarbete för myndighetens uppdrag kring de övergripande ämnesområden som till exempel den samlade försvarshistorien, samtidigt som myndighetens hela uppdrag ska omhändertas och utvecklas.

Även centrala mötesformer ingår i översynen.

Då dialogen om den framtida organiseringen i skrivande stund är påbörjad, men långt ifrån klar kan SFHM inte göra någon fullständig bedömning av konsekvenserna av hur myndighetens uppgifter ska inordnas i SMTM. Båda myndigheterna är dock överens om att detta kommer tas om hand på bästa sätt i den gemensamma processen framåt.

5.2 Styrning, dokument, rutiner, stödsystem och interna processer

En strategisk inriktning med långsiktiga prioriteringar för myndighetens uppdrag ska tas fram för att ta tillvara och utveckla synergier i sammanslagningen.

Från 1 januari 2026 behöver myndigheten ha ett antal styrdokument, framför allt inom ekonomi och HR, på plats. Även en ny arbetsordning måste vara fastställd. Tiden efter ett eventuellt beslut om inordnande till årsskiftet 2025/2026 är dock mycket kort och myndigheterna bedömer därmed att det inte kommer finnas möjlighet att genomföra en omfattande revidering och förändring av de båda myndigheternas alla styrande och stödjande dokument före inordnandet. Undantag är dock styrdokument som idag saknas vid

SMTM, eller är väsentligt annorlunda, och som är verksamhetskritiska för SFHM:s verksamhet, eller om det bedöms finnas rutiner som kan samexistera utan att det uppstår otydlighet.

Under hösten 2025 kommer därför en översikt och tidplan tas fram för att identifiera nödvändiga styrdokument. Myndigheten kommer efter årsskiftet 2025/2026 genomföra nödvändiga revideringar av styrdokument, rutiner och processer, för att på så sätt ta vara på det bästa från de två myndigheterna.

Vad gäller myndigheternas stödsystem behöver vissa vägval göras inom kort, redan under 2025, antingen för att det endast bör finnas ett system till exempel för ekonomi och personal eller för att det är viktigt att undvika onödiga licenskostnader, tex. rörande föremålsdatabaser och ärendehanteringssystem.

De båda myndigheterna bör tillsammans ta fram en verksamhetsplan för 2026 i en gemensam process med början redan före sommaren 2025. En plan för detta kommer att tas fram under våren 2025. Detta blir en viktig pusselbit i arbetet att säkerställa de synergier som framför allt rör kärnverksamheten och att säkerställa fortsatt goda förutsättningar för de pågående utvecklingsprojekten på flera av museerna.

5.3 Att arbeta tillsammans

Att slå samman två myndigheter med olika organisation, kultur och arbetssätt är komplicerat. Det är utan tvekan viktigt att det börjar rätt och att det läggs en grundplatta för framtida gemenskap och arbetsro. Därför kommer en genomförandeplan att tas fram som inte bara handlar om organisation, styrande dokument, gemensamma avtal, stödsystem och så vidare, utan där även mjuka värden som gemensam arbetskultur och gemensamma arbetssätt kommer att ha stort fokus.

Målet är att alla medarbetare ska känna trygghet i den förändring som det innebär för alla parter.

Samverkan, respektive MBL, med arbetstagarorganisationerna är prioriterat liksom aktivt arbete med riskanalyser och handlingsplaner kopplade till risker.

5.4 Förändring tar tid

Hur väl man än genomför ett inordnande av SFHM i SMTM så kommer det att kräva tid och energi. Det finns risk för att aktiviteter som redan finns i myndigheternas långsiktiga planering inte kommer att kunna genomföras som tänkt. Detta motverkas genom ett aktivt samtal i hela organisationen om mål och ambitioner vad gäller verksamheten 2026.

Såväl planeringen av en eventuell organisationsförändring som tiden fram tills att en sammanslagning är genomförd beräknas medföra merkostnader snarare än effektiviseringsvinster eller besparingar.

Erfarenheter visar att det tar längre tid än förväntat att driva förändringsarbete och uppå önskade effekter. Olika organisationskulturer kan kvarstå länge inom en myndighet, vilket kan leda till ett försämrat genomslag för den interna styrningen, att samordningsvinster inte realiserar eller till inbördes konkurrens om resurser. Den sammanslagna myndighetens uppdrag blir också mer komplext vilket kan försvåra den interna styrningen och leda till en bristande samsyn kring uppdraget.

På kort sikt bedömer myndigheterna att belastningen på stödfunktionerna kommer att öka som följd av arbetet med att genomföra organisationsförändringen. Redan nu lägger personal från båda myndigheterna ner mycket tid på att analysera och bearbeta konsekvenserna av en eventuell sammanslagning. Det tränger undan verksamhet som annars skulle genomföras.

På lång sikt bedömer myndigheterna att den sammanslagna stödverksamheten kommer att kunna bedrivas mer effektivt än när den hanteras vid två myndigheter. Ett sammanslaget stöd blir mindre sårbart i det löpande arbetet och myndigheten får en större samlad kompetens. I det längre perspektivet kan även resurser överföras från stödverksamheten till kärnverksamheten.

5.5 Verksamhetsövergång

Uppdraget att överföra och inordna SFHM:s uppgifter i SMTM innebär i arbetsrättslig bemärkelse en verksamhetsövergång. Vad som gäller vid en verksamhetsövergång regleras i EU-rätten samt 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) och 28 § lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Vid verksamhetsövergång är huvudregeln att de arbetstagare som tillhör den organisatoriska enhet som träffas av verksamhetsövergången och som har en pågående anställning den 1 januari 2026 följer med till SMTM, om de inte aktivt tackat nej till övergången. Om arbetstagaren tackar nej till övergången och väljer att stanna kvar hos överlåtaren kommer hen att sägas upp på grund av arbetsbrist, då överlåtaren, det vill säga SFHM, upphör som myndighet.

Det är den mottagande myndigheten, SMTM, som ansvarar för och fattar beslut i den arbetsrättsliga processen kring en verksamhetsövergång.

För att säkerställa en god process krävs en tydlig och transparent kommunikation med berörda arbetstagare om hur processen kommer att se ut, vad den innebär, vilka som omfattas och vilka rättigheter arbetstagare har vid en verksamhetsövergång. Detta förutsätter också en god dialog mellan SFHM och SMTM och en samordnad kommunikation.

6 Kärnverksamheten

Myndigheterna ska beskriva för- och nackdelar med att myndigheternas uppgifter läggs samman, till exempel synergi- och effektivitetsvinster, vilken möjlighet det finns för kvalitetsförbättringar och risker för negativ påverkan på verksamheterna på kort och lång sikt samt identifiera eventuella överlappande uppgifter i de båda myndigheterna. Återrapporteringen sker i två delar, kärnverksamhet och stödverksamhet. Till kärnverksamhet räknas myndigheternas sju museer. Även utställningsverksamhet, arbete med samlingarna samt forskning räknas till kärnverksamheten.

6.1 Den samlade försvarshistorien

SFHM vill i avsnitt 6.1 Den samlade försvarshistorien, beskriva hur myndigheten ser på sitt uppdrag att förvalta och tillgängliggöra det försvarshistoriska kulturarvet samt vilka möjligheter och risker som föreligger i samband med ett inordnande av SFHM:s uppgifter i SMTM.

6.1.1 Synergier med tre statliga försvarshistoriska museer

Både SFHM och SMTM anser att resultatet att de tre statliga försvarsmuseerna, Armémuseum, Flygvapenmuseum och Marinmuseum, samlas i en myndighet utgör den enskilt största kärnverksamhetsrelaterade fördelen med SFHM:s inordnande i SMTM (se även SFHM:s yttrande över utredningen om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och finansiering, dnr. 143–1.3/2024). SFHM framhåller att det är av yttersta vikt att den nya myndigheten både organiseras och arbetar för att stärka det samlade försvarshistoriska kulturarvet. Respektive museums varumärke är viktigt att värna, men vart och ett av dem enskilt och alla tillsammans har betydelse för kunskapsförmedlingen av den samlade försvarshistorien. Det finns utmaningar i en större myndighet, med flera olika uppdrag och en organisering med betoning på museernas varumärken, att mäta med att ta ett helhetsperspektiv specifikt kring det försvarshistoriska ämnet.

För att inte tappa helhetsperspektiv och styrfart för insatser för den samlade försvarshistorien är det angeläget att pågående och planerad verksamhetsutveckling integreras i budget och verksamhetsplanering inför 2026.

SFHM arbetar utifrån en Färdplan fram till 2030, med ett helhetsperspektiv på försvarshistoria i relation till samhällsutvecklingen och med besökaren i centrum. Fokus ligger på insamling, dokumentation och publika aktiviteter, samt att skapa plattformar för delaktighet och reflektion. Behovet av att samla de försvarshistoriska museerna i en och samma myndighet och stärka kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling om den samlade försvarshistorien har blivit tydligare med totalförsvarets återuppbyggnad sedan 2015. Kunskapsuppbyggnad om kulturarvets roll i krig och försvar behöver fortsätta ske i samarbete med fler aktörer.

6.1.2 Tillgängliggörandet av försvarshistorien

SFHM:s uppdrag är att uppmärksamma och sprida kunskap om försvarshistorien utifrån ett helhetsperspektiv. Många framgångsrika åtgärder har genomförts och myndigheten har även identifierat en rad utvecklingsområden för samverkan mellan flera aktörer, med besökaren i centrum. Förutom de tre statliga museerna Armémuseum, Marinmuseum och Flygvapenmuseum, finns många regionala och lokala museer, från Ystad till Kalix, som visar försvarshistoriskt kulturarv. Dessutom sker detta på stadsmuseer, fästningsmuseer och ibland även läns museer.

Statsbidragen till försvarshistoriska museer är från och med 2024 samlade i SFHM. Totalt anslås 30 miljoner kronor per år för statsbidrag till ett 25-tal museer som representerar militärhistoriskt kulturarv inom armén, flygvapnet och marinen. För vissa museer är det svårt att uppfylla förordningens bestämmelser om långsiktighet eller regional/lokal finansiering. Generationsskiftet och kompetensförsörjning, besöksutveckling och möjligheter att ta hand om samlingsföremål är de främsta riskfaktorerna. SFHM ser även möjligheter till en bredare ansvarsfördelning om statsbidraget kan vidgas till fler ändamål.

För att nå fler besökare i frågor om Sveriges försvarshistoria, civilt försvar och krisberedskap har vandringsutställningar producerats i samarbete med andra myndigheter. Dessa utställningar har visats sig vara mycket framgångsrika i att öka engagemanget i dessa frågor hos främst gymnasieelever och unga vuxna. SFHM ser ett värde i att verksamheten även fortsättningsvis tillgängliggörs på olika sätt utanför museibygnaderna efter ett inordnande. Det finns även en stor potential i att arbeta nära museer med annan organisationsform än statlig myndighet, till exempel läns museer och andra museer inom det försvarshistoriska området.

Att prata med barn och unga om svåra frågor som krig är och har alltid varit en central del i den pedagogiska verksamheten som erbjuds skolor och övriga målgrupper som besöker de försvarshistoriska museerna. SFHM inledde 2023 ett samarbete med War Childhood Museum (WCM) i Sarajevo för att lära av och pröva hur deras metodik för insamling, pedagogik och utställningsformat kan användas i Sverige.

Erfarenhetsutbyten och samarbeten som inletts med andra länders försvars- och krigshistoriska museer spelar en betydelsefull roll för hur dessa museer kan och bör agera samt hantera sitt samhällsuppdrag i hybridkrig och under väpnad konflikt. Erfarenheterna från dessa internationella samarbeten är viktiga att ta vidare i verksamhetsutveckling och -planering för 2026.

SFHM ser även en utvecklingspotential inom arbetet med civilförsvarshistoria och samarbetet med universitets- och forskarvärlden, till exempel Försvarshögskolan, MSB, FOI, Myndigheten för psykologiskt försvar med flera. Dokumentation av Nato-samarbetet, totalförsvarsuppbyggnaden och Sveriges stöd till Ukraina är viktiga områden. Därutöver kan digital utveckling

och AI-teknik göra försvarshistorien mer tillgänglig. En digital plattform för försvarshistoria skulle på ett värdefullt sätt komplettera museernas varumärken.

6.2 Överlappningar och skillnader i kärnverksamheten - nuläge

Statens maritima och transporthistoriska museer och Statens försvarshistoriska museer har samma verksamhetsområden, myndigheterna är båda centralmuseer och kärnuppdraget är i stort detsamma. Den största skillnaden utgörs av vilka ämnesområden som är respektive myndighets huvudfokus. En annan stor skillnad rör hur myndigheterna valt att styra verksamheten, organisera sig och fördela ansvar i organisationen.

SMTM ansvarar för museer med maritim och transporthistorisk inriktning och SFHM har till uppgift att främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och om försvarets roll i samhällsutvecklingen. SMTM ansvarar för kulturarvet kring den svenska marinen, medan de två andra vapenslagen, armén och flygvapnet, ingår i SFHM:s ansvarsområde.

Om de båda myndigheternas uppgifter läggs samman kommer det resultera i en större myndighet som består av sju museer. Det öppnar för möjligheter till flera positiva verksamhetsfördelar och på sikt till en förbättrad resursanvändning. En bredare kompetensbas ger möjlighet till en ökad specialisering, men också högre grad av samarbete mellan museerna, vilket i sin tur stärker kvaliteten på verksamheten och dess effektivitet.

Möjligheterna att hålla samman och sprida kunskap om försvarets roll i samhällsutvecklingen, det vill säga det instruktionsenliga uppdraget som SFHM har idag, bedöms stärkas avsevärt om den marina komponenten samlas i samma organisation som de övriga vapengrenarna, armén och flyget. Det kommer innebära förbättrade möjligheter att hantera de glapp som kan uppstå när det försvarshistoriska uppdraget är spritt på flera myndigheter, till exempel är insamlingsarbetet om nu pågående NATO-anslutning inte knutet till en utan två myndigheter.

En museimyndighet som innefattar samtliga försvarshistoriska museer bidrar dessutom till en kompetensstark organisation inom det försvarshistoriska området, något som även underlättar samarbete och kontakter med statliga myndigheter som Försvarsmakten samt andra aktörer och organisationer inom det försvarshistoriska och försvarspolitiska området.

Det strategiska arbetet med att utveckla uppdraget om försvarshistoria i relation till samhällsutvecklingen, såväl dåtid som nutid, ges bättre möjligheter och kan bli en än viktigare resurs för att också förstå omvärldsläget.

Initialt kommer samgåendet ha fokus på frågor av praktisk karaktär kring rutiner, medarbetare som får nya organisatoriska tillhörigheter, samordning

av regelverk och policys med mera. Detta kan leda till att vissa processer kan ta lite mer tid, men torde uppvägas på längre sikt.

Det är flera stora projekt planerade på båda myndigheterna som kommer att kräva planering och samordning som till exempel renoveringen av Sjöhistoriska museet och Marinmuseum, projektet Stötta Vasa, förnyelse av basutställningarna på Armémuseum och projekt kring magasinlokaler. Alla dessa projekt är starkt kostnadskrävande och det kan finnas en risk att ett eller flera av projekten försenas. Det finns även andra, i sammanhanget mindre, utvecklingsprojekt med påverkan på resurser (personella och ekonomiska) som till exempel uppdatering av basutställningen ”Om kriget kommer” på Flygvapenmuseum, skapandet av tillfälliga utställningar samt utveckling av Flygvapenmuseums Science center med nya interaktiva stationer.

Båda myndigheterna har idag en väl utvecklad samverkan med civilsamhällets olika aktörer. Detta arbete kan tydliggöras och förstärkas i den större myndighetens kontakt med och samordning av nätverk och paraplyorganisationer. Att samla kunskap och erfarenheter i en myndighet kan resultera i ett ännu bättre stöd för de frivilliga krafterna.

En samlad myndighet kommer även att underlätta samverkan kring det nya regeringsuppdraget om breddad finansiering och andra kommande uppdrag.

6.3 Forskningssamarbeten

Avseende forskning och dess förutsättningar, så bedöms möjligheterna öka genom att bredden och volymen på verksamheten förstärks, liksom samarbete med externa aktörer och institutioner som universitet, högskolor och andra museer med forskningsuppdrag. Det kommer sammantaget att bidra till högre kvalitet på forskningen.

Organisationsförändringen innebär att Armémuseum, Flygvapenmuseum och Marinmuseum kommer att tillhöra samma myndighet vilket gör att myndighetens samlade kompetens inom försvarshistoriska ämnen förbättras. Det ökar möjligheten till gemensamt samarbete med institutioner som Försvarshögskolan och internationella aktörer. Dessutom stärks möjligheten till internationell samverkan genom gemensamt agerande i olika samarbeten.

För att forskning ska kunna utvecklas inom specifikt de försvarshistoriska ämnena i den nya större myndigheten krävs både samordning, organisering och resurstillsättning.

6.4 Publik verksamhet

Museerna bedriver idag sina publika uppdrag på likartade sätt och med likartad organisering varför det inom detta område generellt finns större möjligheter till synergier än risker. Inom det publika området finns många fördelar kring frågor som effektivisering och samarbete kring

schemaplanering, besöksstatistik, drift samt utveckling av pedagogiska metoder och programutbud med mera som kan utveckla kvaliteten på det publika erbjudandet för att ge några exempel.

På sikt finns det även möjligheter till större samordnade insatser för att nå nya målgrupper, exempelvis grupper med särskilda behov, samt forskningssamarbeten med syfte att utveckla kvaliteten i kunskapsförmedlingen och det upplevelsebaserade lärandet. Möjligheten till effektiviseringsvinster genom exempelvis ett enhetligt biljett- och bokningssystem kan ge minskade administrativa kostnader och förenkla för besökare.

Samverkan kring utveckling och pilotprojekt gällande digitala besök och digitalt publikt erbjudande ges också ökade möjligheter med en myndighet som rymmer fler museer.

6.5 Samlingsförvaltning

Vad gäller samlingsförvaltningen så kan gemensamma system och processer ge effektivitetsvinster genom bättre samordning av insamling, dokumentation, systemförvaltning, vapenlicens- och säkerhetsfrågor samt gallring. En större gemensam erfarenhet vad gäller magasinsutveckling och uppordning kan i vissa delar skapa positiva synergier som kan leda till effektiviseringar och kvalitetsökningar. Genom att kombinera samlingar och expertis kan kvaliteten i hantering och prioriteringar förbättras, inte minst kopplat till kontakten med Försvarsmakten men även med andra myndigheter, institutioner och aktörer.

Genom en större verksamhet ges möjlighet till nya perspektiv och erfarenheter, exempelvis från samtidsdokumentation och etnologiska metoder.

Även kompetensförsörjning inom kärnverksamhetens olika områden där det är svårt att upprätthålla nödvändig specialistkompetens, till exempel konservering och vård av föremål, kan vara ett område som skulle gynnas av såväl samgåendet mellan SMTM och SFHM som utökade samarbeten.

Att båda myndigheterna använder föremålsdatabasen Primus för sina samlingar är en fördel vid ett samgående.

6.6 Utställningsverksamhet

En större myndighet har möjlighet att bredda kompetenser, kompetensområden och ämnesområden kopplat till utställningsproduktionen, vilket på längre sikt kan främja museiupplevelsen och leda till fler besökare. Det kan också ge möjlighet till såväl breddad finansiering som delade kostnader.

Genom att samordna båda myndigheternas utställningsresurser kan troligen även mindre och snabbare projekt genomföras utan att tappa fokus på större satsningar.

Fler museiarenor kommer dock att innebära en mer komplex samordning och ställa högre krav på långsiktig planering, samarbete och nytänkande. Att båda myndigheterna har var sitt större museiutvecklingsprojekt och samtidigt flera mindre utställningsprojekt, såsom skapandet av tillfälliga utställningar och uppdatering av befintliga utställning, inplanerat den kommande femårsperioden innebär en särskild utmaning vid ett samgående.

Myndigheterna är olika organiserade vad gäller produktion av utställningar. På SFHM ligger ansvaret decentraliserat på respektive museum och på Flygvapenmuseum finns till exempel en snickeriverkstad som lokalt stöd vid utställningsproduktion. I SMTM har stödet till utställningsproduktion samlats i en avdelning som stödjer museerna i deras arbete. På ett eller annat sätt kommer detta innebära förändrade arbetssätt för personalen.

6.7 Försvarets traditionsnämnd

SFHM ansvarar idag för Försvarets traditionsnämnd. Vid ett inordnande av verksamheten i SMTM kommer de tre försvarshistoriska vapengrenarna att tillhöra samma myndighet vilket är positivt ur uppdragets synvinkel. Det är viktigt att traditionsnämndsfrågorna även i fortsättning hålls samman och att de som berörs av frågorna är representerade i nämnden.

Även i frågan om handläggningen av statsbidrag enligt Förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter är det positivt att de tre försvarshistoriska museerna hålls samman i en myndighet som även ansvarar för denna handläggning.

7 Stödverksamheten

Stödverksamheten består bland annat av ekonomi, HR, kommunikation, it-drift, fastighet, säkerhet, planering, uppföljning, registratur, myndighetsarkiv och övriga administrativa uppgifter.

Administrationen är olika organiserad hos myndigheterna och en organisationsförändring innebär en omställning av arbetsätt för såväl de som arbetar med administration som för de som arbetar i kärnverksamhet.

Både SMTM och SFHM ser möjligheter till såväl effektivisering som ökad kvalitet i stödverksamheten i samband med ett samgående. Det kommer dock ta tid innan resultaten blir synliga och kännbara.

7.1 Överlappningar och skillnader i stödverksamheten - nuläge

Det finns både likheter och skillnader i hur myndigheterna hanterar sina administrativa uppgifter. En stor skillnad är att SFHM köper tjänster från externa leverantörer i högre grad än SMTM. Som exempel hyr SFHM all hårdvara och mobiler samt it-stöd på årsbasis medan SMTM hanterar sin egen it-drift fullt ut.

Båda myndigheterna är kunder hos Statens servicecenter, men SFHM har ett utökat avtal inom redovisningsområdet. Utöver det köper SFHM ytterligare tjänster av ekonomikonserter och har ingen egen drift av sitt ekonomisystem, vilket däremot SMTM har.

7.2 Olika organisering av administrationen

SMTM har sitt administrativa stöd samlat i Avdelningen för kommunikation och stöd samt i Staben. Avdelningen för kommunikation och stöd har fem enheter: HR- och hållbarhetsenheten, Ekonomi- och upphandlingsenheten, Fastighet- och säkerhetsenheten, IT-enheten och Kommunikationsenheten. Avdelningen har ungefär 60 medarbetare. Staben ansvarar för ett övergripande strategiskt stöd, årsredovisningens resultatredovisning, budgetunderlag, myndighetens registratur och administrativt stöd till två vänföreningar. Gemensamt för båda avdelningarna är att de arbetar myndighetsövergripande med gemensamma lösningar för alla fem museerna. Ansvaret för myndighetens ämbetsarkiv ligger dock på Samlingsenheten Sjöhistoriska museet.

Statens försvarshistoriska museer har huvuddelen av sitt administrativa stöd samlat centralt i avdelningen för verksamhetsstöd och HR-funktionen. Visst verksamhetsnära administrativt stöd finns på museerna (bokningar, schemaläggning, hantering av timanställda och fastighets- och säkerhetsrelaterade frågor). Det centrala administrativa stödet hos SFHM uppgår till ungefär 14 medarbetare därtill finns två personer som på en

mindre del av sin tid arbetar med administrativa uppgifter som organisatoriskt hör till museerna. Ansvaret för myndighetens registratur och myndighetsarkiv ligger centralt på ledningsstaben, men på grund av rekryteringssvårigheter så bemannas registraturen i dagsläget av tre personer som har sin hemvist på museiarkiven. Den totala årsarbetstiden för registratur och myndighetsarkiv uppgår 2025 till 0,8 årsarbetskrafter. Ett arbete som innebär en justering av denna bemanning är under utveckling 2025. Kommunikationsfrågorna hanteras som en hybridlösning, där några roller tillhör Kommunikationsenheten och några roller tillhör och arbetsleds av cheferna för de publika enheterna på museerna.

Även om SMTM har ett samlat stöd är medarbetare inom vissa enheter fysiskt utplacerade vid respektive museum, exempelvis fastighets- och säkerhetstekniker, kommunikatörer och it-stöd. Medarbetarna rapporterar till sin enhetschef inom stödområdet även om en stor del av arbetet sker vid respektive arena.

SMTM är en större myndighet än SFHM och har utöver fler medarbetare inom stödverksamheten också roller som i högre grad är specialiserade inom sina respektive områden. SFHM har som mindre myndighet medarbetare med bredare ansvarsområden, där en medarbetare kan ansvara för fler specialistområden inom stödområdet.

7.3 Minskad sårbarhet, men också kompetensglapp

En sammanslagning av de båda myndigheterna skulle innebära att personalen vid stödfunktionerna blir fler till antalet, vilket innebär att stödet blir mindre sårbart. Det bidrar också till att stödet kan hålla en ännu högre kvalitet eftersom den samlade kompetensen blir bredare och att möjligheterna till specialisering ökar, vilket på lite längre sikt ökar möjligheten att bygga upp mer robusta stödfunktioner.

Det finns vidare vissa uppgifter som per automatik minskar när de endast behöver utföras vid en myndighet, till exempel ta fram årsredovisning och budgetunderlag, uppdatera intranät och en myndighetswebbplats (museernas varumärkesplattform och webbplatser består i antal) samt en process i stället för två i ett antal HR-processer till exempel RALS och systematiskt arbetsmiljöarbete.

Detta kommer att frigöra resurser som kan användas för att förfinna processer och öka kvaliteten på myndighetens leveranser inom det administrativa området och inte minst öka stödet till kärnverksamheten.

På kort sikt kan det innebära en viss överlappning för en del områden, ett tydligt exempel är vissa chefsfunktioner. Kommunikationschef och HR-chef är roller med samma innehåll som finns vid båda myndigheterna. På SFHM har chefen för verksamhetsstöd nästan samma ansvarsområden som chefen för

Avdelningen för kommunikation och stöd hos SMTM. Chefen för Ledningsstaben vid SFHM har ansvarsområden som kan likställas med fyra andra chefer på SMTM, ekonomi, it, delar av fastighet och säkerhet samt stabschef, därutöver finns ansvaret för övergripande verksamhetsutveckling. I övrigt bedöms risken för överlappning relativt liten då stödkompetens följer storlek på myndighet och behovet kvarstår även efter ett samgående.

I vissa fall kommer kompetensen vid de två myndigheterna att komplettera varandra. Hur myndigheternas respektive kompetenser tas till vara kräver genomlysning. Vid SFHM har medarbetare generellt sett flera olika roller och vid SMTM, som är en större myndighet, är rollerna renodlade.

Vid ett samgående av SFHM och SMTM kommer det även att uppstå kompetensbrist. Det gäller främst de områden där SFHM har upphandlade tjänster som till exempel av it-drift och delvis även av ekonomihantering. En resursförskjutning med anledning av ändrade ansvarsförhållanden och arbetssätt kan på sikt innebära behov av kompetensförstärkning om ansvaret för fastighetsfrågor, som är delegerat till museerna vid SFHM, ska centraliseras på samma sätt som SMTM:s nuvarande lösning.

Hållbarhet, tillgänglighet, upphandling och informationssäkerhet är några exempel på områden där många på SFHM arbetar med dessa områden i linjen och centralt stöd ges inom tjänsten för stabshandläggare och två samordnare som alla har god kunskap inom dessa områden. För en mindre myndighet med begränsade resurser för administration, är det en styrka att ha medarbetare med bredare ansvarsområden som vid arbetstoppar tar hjälp av konsulter. SMTM å sin sida har utpekade specialister som arbetar heltid med att ge stöd och utföra uppgifter inom dessa områden. Om man väljer SMTM:s sätt att fördela ansvar och organisera dessa arbetsuppgifter kan det, i alla fall inledningsvis, innebära att specialister inom SMTM kan få en ökad arbetsbelastning beroende på hur de bredare rollerna som idag finns på SFHM placeras.

På kort sikt kan det ta tid för stödverksamheten att hitta gemensamma processer och arbetssätt. Olika kultur på myndigheterna kan också göra att det tar tid att bli effektiva tillsammans.

7.4 Särskilt om kommunikation

En sammanslagning av SFHM:s och SMTM:s kommunikations- och marknadsföringsuppgifter kan leda till både kostnadsbesparingar och ökad effektivitet.

Museernas verksamhet inom kommunikation är förhållandevis lika och genom samordning av kommunikationen kan det leda till en mer effektiv användning av resurser, personella såväl som budgetmässiga. Samtidigt är det viktigt att några kommunikatörer har förståelse för den specifika lokala och regionala kontexten där flera av museerna finns och verkar.

Effektivare användning av marknadsföringskanaler och teknik kan eventuellt leda till färre stödsystem och därmed licens- och utvecklingskostnader, högre räckvidd och bättre synlighet utan att behöva öka den totala budgeten.

Gemensamt kommunikationsarbete gör det också enklare att säkerställa att budskap är konsekventa, samordnade och relevanta inom våra områden. Det kan dock ta tid att få ihop och implementera system och verktyg för att effektivt hantera kommunikationen och marknadsföringen på ett gemensamt sätt.

7.5 Särskilt om it-driften

Som nämnts tidigare är det en stor skillnad i hur SMTM och SFHM valt att hantera it-drift. Det betyder därför att ett antal aktiviteter behöver göras innan sammanslagningen, flera av dem med en kostnad. Det är främst inom it och telefoni som myndigheterna hittar ekonomiska konsekvenser på kort sikt.

Båda myndigheterna är överens om att SMTM:s interna drift och utveckling av it är en bra lösning. Då SMTM har intern drift av de flesta aspekter inom it kommer den nuvarande externa driften som SFHM har kunna avvecklas helt. Många av systemen kommer att kunna hanteras i SMTM:s befintliga infrastruktur.

SFHM hyr de flesta av sina datorer och kringutrustning. Utrustningen är gammal och behöver bytas ut oavsett datamiljö. Det kommer att uppstå engångskostnader för att ge samtliga medarbetare komplett arbetsutrustning samt övriga kostnader för byte av it-miljö. Dessa inköp behöver göras som en del av förberedelserna redan under 2025 för att vara klart till samgåendet. Dessa kostnader finns redovisade i avsnitt 8.

Majoriteten av de applikationer som idag används av SFHM kan hanteras inom SMTM:s befintliga avtal.

Bägge myndigheter använder ungefär samma verksamhetssystem inom HR, ekonomi och samlingshantering vilket innebär att totalkostnaden kommer att vara ungefär samma som idag. Kostnad för implementering och/eller avveckling vid inordnandet kan tillkomma och för vissa av dessa system kommer man att behöva ta extern hjälp.

SFHM har all support hos extern part och har tre medarbetare, handläggare, administratör och tekniker som på del av sin tjänst agerar med ”beställarkompetens” och samordning av myndighetens samlade behov. SMTM behöver därför troligen rekrytera för att klara av den volymökning som ett inordnande innebär. Bland annat möjliggör det lokal representation av it-support i Linköping och i Stockholm, något som SFHM idag endast har i begränsad utsträckning med hjälp av administratörer med god it-kompetens.

I det korta perspektivet kommer det att behövas resurser, både personalmässigt och i pengar, under 2025 och 2026 för att samordna it-driften. SMTM:s it-enhet kommer behöva prioritera ner stöd till museerna

under denna tid. Det kommer att bli störningar, främst för SFHM under migreringsperioden, då olika system behöver stängas av tillfälligt under flytten.

7.6 Särskilt om myndighetsarkiv och registratur

Om myndigheternas uppgifter läggs samman i en myndighet genom att SFHM:s uppgifter inordnas i SMTM innebär det att SFHM:s arkivbildning upphör och myndighetens arkiv ska avslutas. Alla handlingar som skapats före samgåendet behöver därmed förtecknas och arkiveras. Detta arbete beräknas ta en hel del resurser och tid i anspråk.

Även om arkivredovisningen mellan SFHM och SMTM redan är likartad, finns det flera utmaningar och kostnader som måste hanteras. Till exempel behöver migrering av digitala diarier, arkiv och övriga dokument till gemensamma system genomföras.

Före samgåendet krävs det att SFHM och SMTM gör en processkartläggning för en ny klassificeringsstruktur som speglar den större myndighetens samlade verksamhet, samt tar fram en ny informationshanteringsplan och arkivbeskrivning.

SFHM och SMTM har identifierat ett antal synergier inom detta område vid ett samgående. Båda myndigheterna använder redan samma arkivförteckningsprogram, vilket förenklar migrering av arkivhandlingar. SFHM:s redan väl fungerande verktyg för att arkivera sociala medier och webbplatser kan användas för att komplettera SMTM:s nuvarande lösningar, vilket skapar en mer komplett arkivlösning för digitalt innehåll.

8 Ekonomiska, verksamhetsmässiga och personella konsekvenser

Myndigheten ska analysera ekonomiska, verksamhetsmässiga och personella konsekvenser på kort respektive lång sikt, särskilt konsekvenserna för kompetensförsörjningen.

Ur ett verksamhets- och ekonomistyrningsperspektiv ser myndigheterna inga större hinder eller noterbara utmaningar med ett samgående av SFHM och SMTM. Ett gemensamt arbete med att ta fram de båda myndigheternas långsiktiga prioriteringar blir en viktig del av VP-processen för 2026. Vidare kommer vissa justeringar bli nödvändiga i form av översyn av styrdokument och delegationer.

Båda myndigheterna bedömer att det på kort sikt uppkommer engångskostnaderna för anpassning av verksamheterna med 5–6 miljoner kronor och samtidigt minskar eller upphör vissa kostnader som uppskattas till ungefär detsamma. I ett längre perspektiv bör det finnas möjlighet till kostnadsminskningar för stödverksamhet och tjänster på uppskattningsvis 5 miljoner kronor per år. Även om mycket är ovisst så bedömer båda myndigheterna att dessa medel kan bidra till att möta behov och kostnadsökningar inom andra områden till exempel säkerhet, magasin och lagring för att nämna några områden.

På längre sikt bedömer båda myndigheterna att både arbetsgivarvarumärket och kompetensförsörjningen kommer att stärkas.

8.1 Verksamhets- och ekonomistyrning

Man kan konstatera att den strategiska inriktningen (SFHM) och de långsiktiga prioriteringarna (SMTM), och verksamhetsutvecklingen inte styrs på samma sätt i myndigheterna. SMTM och SFHM kommer dock att ta fram en gemensam verksamhetsplan under hösten 2025, för att påbörja arbetet med att ta tillvara synergier med sammanslagningen på ett samlat sätt.

Myndigheterna har jämfört sina respektive planering- och budgetprocesser. man kan vidare konstatera att de i allt väsentligt överensstämmer, vilket borgar för att processerna i en gemensam myndighet kan sammanfogas utan större hinder.

Myndigheterna bedömer vidare att det finns goda förutsättningar för att det löpande arbetet med ekonomi och styrning kan fortgå även under genomförandet av ett samgående utan större störningar. Fokus i arbete kan då läggas på att integrera alla delar av verksamheten i gemensamma system.

8.2 Ekonomihantering

En sammanslagen myndighet erbjuder möjligheter att bygga en starkare ekonomifunktion, som blir mindre sårbar då man blir fler personer som säkerställer en kritisk massa. Samsyn råder om att detta skulle bygga bort de sårbarheter som finns med nuvarande bemanning. Den nya myndighetens säte kan medföra en geografiskt uppdelad ekonomifunktion. Samtidigt skulle det möjliggöra fortsatt närhet till museer och därmed ett adekvat stöd till museernas chefer.

8.3 Kostnader och besparingar

Vid en sammanslagning behöver resurser allokeras till arbetet med att skapa gemensamma arbetssätt för myndigheten. Av särskild vikt är detta de första verksamhetsåren. Det är svårt att uppskatta vad ett sådant extraarbete kommer att innebära i ekonomiska termer.

Då SFHM har ordnat sitt administrativa stöd genom att köpa tjänster för bland annat både it, hr och ekonomi så innebär ett inordnande att ett antal tjänster och avtal och därtill hörande kostnader upphör. Samtidigt uppstår det nya kostnader, engångsvis och löpande per år, för att möta det stöd en ökad personalstyrka innebär hos den inordnande myndigheten SMTM. SFHM använder idag en extern leverantör för drift och support av it-miljön. Att detta avtal löper ut innebär minskade kostnader med 3,6 miljoner kronor årligen, men driver samtidigt kostnader för resursförstärkningar om cirka 1,7 miljoner kronor årligen i den nya myndigheten, då det behöver anställas fler personer för att sköta drift av en större it-miljö och upphandlingar. Därtill kommer en skattning om engångsvisa kostnader för it-miljön (datorer, servrar, mobiltelefoner med mera) med 2 miljoner kronor under åren 2025–2026. Att integrera SFHM:s webbsidor till SMTM:s webbmiljö är också en engångsvis kostnad som uppskattas till 2–3 miljoner kronor.

Ytterligare engångskostnader, uppgående till cirka 1 miljon kronor, kommer att tillkomma, till exempel behöver myndigheten anlita ekonomikon­sulter för att hantera två bokslut för verksamhetsåret 2025. Därtill kommer några avtal för bland annat ekonomi- och personaladministrativa system att vara dubbla under en övergångsperiod. Båda myndigheterna har kostnader för avtal och tjänster med Statens servicecenter (SSC). SFHM:s kostnader för SSC uppgår till cirka 1,6 miljoner kronor årligen. Även om volymen inom ekonomi-administrationen består och det uppstår engångsvisa kostnader vid inordnandet som är svåra att uppskatta i nuläget, så är myndigheternas samlade bedömning att minskade och ökade kostnader kan hanteras inom tilldelade medel.

På längre sikt ses dock övervägande ekonomiska fördelar med ett samgående av myndigheterna. SFHM har en ekonomi i balans. Armémuseum inleder en museiutveckling som spänner över flera år med en fastslagen plan för finansiering som bland annat framgår av budgetunderlaget 2026–2028.

SMTM har efter pandemin en stabil ekonomi där effektiviseringar och utveckling behöver göras i vissa delar av verksamheten för att ge plats åt nödvändiga satsningar. Sammanslagningen kan resultera i att myndigheten genom stordriftsfördelar kan effektivisera viss stödverksamhet. Gemensamt för SFHM och SMTM är behov av investeringar i magasin och säkerhetslösningar. Ett samgående skapar förutsättningar att nå synergieffekter vid sådana investeringar.

På medellång och lång sikt bör således effektiviseringar och därmed besparingar kunna göras. Även personalmässiga besparingar skulle kunna slå igenom på medellång sikt. Ett antal tjänster, troligen främst på chefsnivå inom stödverksamheten avvecklas alternativt återbesätts inte i samband med pensionsavgång. Mot det bör ställas att en större myndighet kan ha behov av resursförstärkningar inom vissa områden för att hantera en ökad volym av verksamhet. Hur detta faller ut påverkas till del av hur myndighetsledningen väljer att organisera verksamheten.

De båda myndigheternas museala verksamheter är platsbundna. De potentiella samordningsvinsterna rör främst magasin. Investeringar för att finna gemensamma och kostnadseffektiva lösningar behöver göras, men även här finns vissa möjligheter till besparingar, men först på längre sikt.

8.4 Särskilda uppdrag i regleringsbrev

Delar av SFHM:s anslag är riktade till särskilda uppdrag som mottagandet av Fredsarkivet från Folke Bernadotteakademin samt arbetet med fordonssamlingarna vid Lagnö. SFHM har i tillägg till detta även ansvar för statsbidrag till försvarshistoriska museer. Samtliga dessa uppdrag kräver återredovisning till regeringen. För SFHM är det därför angeläget att betona vikten av att dessa särskilda uppdrag fortsätter enligt plan i avsedd omfattning vid ett samgående. I dessa uppdrag bedömer SFHM att det är av stor betydelse att ansvar för uppdragen består och följer närhetsprincipen för där kunskapen om föremålen/arkiven finns, i detta fall samlingsenheten på Armémuseum. Det är här kunskap och kompetens finns för att effektivt och med hög kvalitet hantera olika frågor som hänger nära ihop med hanteringen av samlingarna, såsom vapenlicensfrågor, lokaler och destruktion med mera.

8.5 Avtal och tillgångar

En genomgång av SFHM:s avtal visar att flertalet såväl mindre som större avtal löper ut under 2025–2026. Det gäller bland annat avtal med it-leverantörer, städtjänster, fastighetslarm, bokningssystem med mera. Ett arbete med att föra över eller avsluta avtal behöver påbörjas, och gemensamma behov av nya upphandlingar undersökas. Detta är nödvändigt och kan för SFHM:s del innebära ökade kostnader och undanträngningseffekter för andra uppgifter under 2025. SFHM:s behov under 2025 behöver säkerställas och möjligheterna till samordnade upphandlingar och avtal bör

undersökas. På längre sikt ser myndigheterna goda möjligheter till kostnadseffektivitet för flera områden efter ett samgående. Det avtal där den största besparingen är möjlig är drift och support av it.

SFHM kan överlåta tillgångar till exempel kontorsmöbler och kontorsmateriel till den mottagande myndigheten, eller avyttra dessa.

8.6 Avvecklingskostnader

Om myndigheternas verksamheter slås samman kommer SFHM:s ”myndighetsskal” avvecklas som organisation. Avvecklingen kommer bland annat innebära avslut av avtal och kontrakt, hantering av arkiv med mera. I dagsläget är det svårt att bedöma hur omfattande detta arbete kommer att bli och därmed hur stora avvecklingskostnaderna kan bli. Här finns god vägledning att ta från Ekonomistyrningsverket och Kammarkollegiet, men även erfarenheter från andra myndigheter som genomgått liknande organisationsförändringar. Om en sammanslagning beslutas kan SFHM på förekommen anledning återkomma i särskild ordning i denna fråga.

8.7 Personella konsekvenser

Båda myndigheterna bedömer att ett inordnande kan ha påverkan på kompetensförsörjningen. Myndigheterna har idag olika organisationskulturer och i varierande grad olika organisationsstrukturer, arbetssätt, styrprocesser och rutiner.

Ett inordnande skapar, på samma sätt som de flesta större förändringar, oro och kan leda till en ökad rörlighet på kort sikt. Det finns därmed en risk att båda myndigheterna tappar nyckelkompetens både inför och efter ett inordnande.

Ökad arbetsbelastning på nyckelpersoner, stress och oro för förändringen kan leda till ökad sjukfrånvaro både före och efter att förändringen blivit genomförd. En utdragen beslutsprocess och bristfälligt genomförd förändringsprocess kan även påverka arbetsgivarvarumärket negativt.

Risken för negativa effekter på kompetensförsörjningen kan minskas genom en väl planerad förberedelse- och genomförandeprocess. Kommunikation och transparent information om processen, tydligt ledarskap, stöd till chefer i förändringsledning och ett systematiskt arbetsmiljöarbete med löpande riskbedömningar hos respektive myndighet kan bidra till att rätt åtgärder sätts in i tid, vilket sammantaget kan leda till minskad oro inför verksamhetsövergången.

Att myndigheterna har olika arbetssätt och systemstöd kan medföra behov av kompetensutvecklingsinsatser för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för myndigheten att behålla befintlig kompetens och skapa förutsättningar för en god arbetsmiljö och effektiv verksamhet.

Att skapa en gemensam kultur och ställa om till gemensamma arbetssätt är ett resurs- och tidskrävande arbete, men det bedöms som viktigt för att myndigheten ska vara en attraktiv arbetsgivare och säkerställa kompetensförsörjningen på sikt.

En verksamhetsövergång kan komma att innebära att det finns personer med befattningar/roller som dubbleras eller överlappar och därför kan vissa roller och arbetsuppgifter behöva förändras för att möta den större myndighetens samlade behov. Det kan leda till viss effektivisering men även till nya kompetensbehov. Om nya roller skapas kan det uppstå behov av kompetensutvecklande insatser för att anställda ska kunna axla sina nya ansvarsområden, men det kan också uppstå behov av att rekrytera ny kompetens.

Möjligheten att rekrytera den kompetens som verksamheten behöver fram till det att myndigheternas går samman kan påverkas negativt då potentiella kandidater kan uppleva en anställning som osäker.

På längre sikt bedöms dock att en sammanslagning av SFHM och SMTM stärker arbetsgivarvarumärket och kompetensförsörjningen. En större myndighet kan erbjuda tillgång till mer resurser som kan stärka och utveckla den befintliga kompetensen, mer kunskapsutbyte och lärande, bättre utvecklingsmöjligheter både genom att bredda och fördjupa kompetens, men också fler karriärvägar.

9 Lokaler

Myndigheterna ska analysera Statens maritima och transporthistoriska museers lokalbehov vid en organisationsförändring.

9.1 Museilokaler

Myndigheterna ser i nuläget inga möjligheter att minska de förhyrningar av lokaler som idag används till den publika museiverksamheten. Majoriteten av hyresavtalen är tecknade med relativt långa löptider. Dock kan möjligheter till effektivisering finnas genom samutnyttjande av funktioner i de icke publika delarna av museilokalerna. Dessa är dock bundna i huvudavtalen och kan därmed inte kortsiktigt ge en ekonomisk vinning, men möjligen en bättre nyttjandegrad. Exempel på sådana lokaler är kontor, snickerier, ateljéer och närmagasin.

Lokalerna som förhyrs av Statens fastighetsverk (SFV) vid Artillerigården i Stockholm, har under 2021–2023 genomgått en översyn i syfte att effektivisera lokalanvändningen. Lokalytorna som förhyrs för arbetsplatser och konserveringsarbete med mera har reducerats med 993 kvadratmeter i den Östra Flygeln genom att Armémuseums bibliotek och samlingsarkiv har flyttats till museets huvudbyggnad, Tyghuset. Förändringen skapar en närmare tillgänglighet för besökare att besöka såväl bibliotek som arkiv i samband med besök till museet. Kontorslokalerna i den Östra flygeln på Artillerigården har dessutom renoverats och setts över för att svara upp mot verksamhetens behov. Lokalerna innehåller även utrymmen för konservering av metall- och textilföremål. De avtal som slutits med SFV för SFHM:s och Armémuseums del sträcker sig till 2026-12-31 respektive 2029-02-28. På basis av dessa förutsättningar har avtal med restauratören i Armémuseum uppdaterats.

För Flygvapenmuseum slutfördes ett omfattande arbete med förnyelse av restaurang och museilokaler under 2024 och ett 25-årigt hyresavtal med Specialfastigheter AB har ingåtts efter godkännande av regeringen (dnr 320–2.7.1/23). Som en följd av detta har ett koncessionsavtal med restauratören på Flygvapenmuseum ingåtts. Den nyrenoverade restaurangen innebär en bra mötesplats och bidrar till en kvalitativ helhetsupplevelse på Flygvapenmuseum.

Med anledning av de lokaleffektiviseringar som SFHM har genomfört de senaste åren finns det i samband med sammanslagning med SMTM knappast någon ytterligare effektivisering av musei- och kontorslokaler att hämta på kort och medellång sikt.

9.2 Magasinslokaler

Myndigheterna har tillsammans ett stort antal magasin för sina föremål, varav SMTM står för flertalet. Några av magasinerna är inrymda i museerna, men

flertalet är lokaler med egna hyresavtal, ibland på ett ansevärt avstånd från museiverksamheten. De olika föremålen ställer olika krav på magasinens klimat, utrymme och inredning.

Både SMTM och SFHM har stora behov av lokaler för föremålsförvaring. Utöver mer yta behöver skyddet av kulturvetenskapen säkerställas genom att förbättra förvaringen av samlingarna avseende klimat, skadedjur och skydd mot inbrott och brand. Lokalerna ska även säkerställa en snabb och effektiv process för restvärdesräddning och undanförelse. Därtill ska lokalerna stödja konservatorsarbete, hantering och dokumentation. Trots kontinuerlig och kvalitetssäkrad gallring, så berikas samlingarna med nya föremål eller utlån som tas ”hem” och som på totalen innebär att det finns behov att öka magasinens volymer för båda myndigheternas samlingar.

Kostnaderna för att hyra och inreda nya magasin kommer att totalt sett att öka jämfört med idag på grund av en nödvändig standardhöjning. Arbetet med att se över behov av nya föremålsmagasin och flytta delar av samlingarna till nya lokaler kommer att kräva stora resurser och investeringar. På sikt kan ett samgående ge en möjlighet att minska kostnaderna genom att samlokalisera och gruppera föremål utifrån bevarandebehov. Därtill kan den större myndigheten på totalen minska overheadkostnader för säkerhet, it, städning med mera, om delar av de gemensamma samlingarna kan samlokaliseras och antalet magasinbyggnader blir färre.

Myndigheterna kan även konstatera att ett eventuellt samgående kommer vid en bra tidpunkt avseende magasinlokaler då både SMTM och SFHM har genomfört ett arbete med att ta fram konkreta analyser av sina kommande behov, men att inga hyresavtal ännu har ingåtts för dessa.

SFHM har strategiskt och praktiskt arbetat med att höja kvaliteten på sina magasin under flera år. SFHM har nyligen tillträtt en nyproducerad byggnad i Arlanda stad för delar av sina samlingar dit huvuddelen av Armémuseums samlingar som tidigare förvarades i Frihamnen i Stockholm har flyttats under ett treårigt flyttprojekt. Omfattande gallring har genomförts i samband med flyttprojektet.

SFHM har under lång tid arbetat med att effektivisera sina magasin och har nu nio till stora delar väl anpassade och utrustade magasin för de delar av samlingarna som inhyses hos myndigheten.

Det kan även finnas samordningsvinster kopplat till flytten av fordonssamlingen vid Lagnö och övriga behov av magasinlokaler som finns hos SFHM och SMTM.

9.3 Övriga funktionslokaler

SMTM har behov av att hitta en ny arkivlösning för sitt myndighetsarkiv och Sjöhistoriska museets arkiv då arkivlokalen, som idag finns i Sjöhistoriska museets lokaler, inte kommer att finnas kvar efter den planerade

ombyggnationen. Vidare har SMTM behov av klimatiserade arkiv för långsiktigt bevarade av sina fotosamlingar.

SFHM har i stort tillfredställande arkivlokaler men kan se bland annat klimatomständiga och ekonomiska fördelar med att samordna delar av arkiven vid en större arkivöversikt. Då museernas personal i stor utsträckning arbetar med och i de museala arkiven, så är det ur effektivitets- och arbetsmiljöperspektiv viktigt för SFHM att arkiven även i fortsättningen ska vara verksamhetsnära. Detsamma gäller SFHM:s myndighetsarkiv som sedan 2020 förvaras i ändamålsenliga arkivlokaler som hyrs av föreningen Armé-Marin- och Flyg (AMF) i centrala Stockholm. SFHM har även delar av sitt myndighetsarkiv på Armémuseum och Flygvapenmuseet.

För övriga funktionslokaler som snickerier, ateljéer, studior med mera finns goda möjligheter att på längre sikt samordna resurser geografiskt kopplade till våra verksamhetsorter. Det är i nuläget dock svårt att lämna en samlad bedömning, en översyn behöver genomföras.

9.4 Säkerhet

Generellt ser myndigheterna positiva effekter för säkerhetsarbetet genom att båda parter tillför ömsesidig kompetens i säkerhetsarbetet. Myndigheterna har inte heller identifierat några väsentliga kostnadsdrivande hinder kopplade till ingångna avtal med externa leverantörer. Vid ett inordnande kommer det dock krävas stora investeringar i samtliga lokaler för att få en gemensam plattform för att hantera säkerhets- och tillträdesystem. Detta kommer på kort och medellång sikt leda till merkostnader. Båda myndigheterna är idag kopplade till ett gemensamt upphandlat bevakningsavtal vilket är positivt och kommer vara kostnadsneutralt.

9.5 Beredskap

Inom både SFHM och SMTM pågår insatser för att stärka och utveckla myndigheternas förmåga att leva upp till krav i Förordningen (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap. Förutsättningarna för arbetet bedöms förbättras vid ett samgående genom att den samlade kapaciteten ökar i fråga om förmåga att avsätta resurser och kompetens samt samlade lösningar för evakueringsmagasin med mera.

10 Den nya myndighetens ledning och behov av särskilda organ

Enligt uppdraget ska SFHM och SMTM i övrigt identifiera vad som är viktigt för regeringen att ta hänsyn till vid prövning av organisationsförändringen, till exempel styrningsfrågor, val av ledningsform och behov av särskilda organ.

10.1 Myndigheten bör fortsätta att vara en enrådighetsmyndighet

SMTM och SFHM förordar att den sammanslagna myndigheter bör fortsätta att vara en enrådighetsmyndighet utan styrelse av följande skäl:

- Den sammanslagna myndigheten är fortsatt en museimyndighet med ett likartat uppdrag, om än med ett vidare ämnesområde.
- Myndigheten är fortfarande en relativt liten myndighet.
- Myndigheten har inte påverkan på andra samhällssektorer.

10.2 Frågan om insynsråd

Myndigheterna bedömer att organisationsförändringen då SFHM inordnas i SMTM innebär att myndighetens storlek och sammantaget större uppdrag är av sådan art att ett insynsråd bör inrättas. Ytterligare motivering är att verksamheten under flera år kommer att befinna sig i ett förändringsarbete och ett insynsråd skulle till exempel kunna stärka ett "utifrånperspektiv" på myndighetens verksamhet och bidra med en tydligare samtidskoppling.

Ytterligare en motivering är att ett insynsråd kan bidra med värdefull kompetens och perspektiv på det bredare och, givet omvärldsläget, angelägna uppdraget att främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och om totalförsvarets roll i samhällsutvecklingen.

Kompetenser som med fördel skulle kunna ingå i ett insynsråd är personer som har ämnesöverskridande kunskaper om försvarshistoria, men även kunskaper om hur försvaret genom tiderna påverkat utvecklingen av samhället och normer. Andra kompetenser som kan ingå i ett insynsråd är kunskap och erfarenheter från olika prioriterade målgrupper (som framgår av instruktion och regleringsbrev), som man vill förstå bättre, till exempel barn, unga och kvinnor. Även tillgänglighetskompetens skulle med fördel kunna tillfogas. Ytterligare kompetenser som kan berika ett insynsråd och stöd till en museiledning är erfarenhet och kunskap om statlig styrning och ledning inom andra sektorer än kultur/museum.

Detta rimmar väl med regeringens intention med insynsrådets uppgift som är att bredda perspektiven utanför sektorn genom att tillföra kunskap, unik kompetens och mångfald utifrån, som stöd till myndighetschefen.

Statens historiska museer kan anföras som ett exempel på en myndighet som har genomgått likartad organisationsförändring, en sammanslagning av museimyndigheter genom ett inordnande, har motsvarande uppdrag och i stort liknande utmaningar och där regeringen valt att inrätta ett insynsråd som stöd till myndighetschefen.

10.3 Försvarets traditionsnämnd

Försvarets traditionsnämnd som särskilt organ bedöms inte påverkas av ett samgående. SFHM och SMTM förordar dock att det bör vara upp till myndighetschefen att avgöra vem som leder nämnden. Det kan således vara överintendenten eller den överintendenten utser i sitt ställe. Det kan finnas fördelar med denna valfrihet för att ta vara på kompetenser i myndigheten och synergier med hur myndigheten arbetar med det museiövergripande ämnesområdet försvarshistoria.

11 Författningar som påverkas

Myndigheterna ska identifiera de författningar som berörs av organisationsförändringen och lämna förslag till nödvändiga författningsändringar, inklusive ändamålsenliga ändringar i Statens maritima och transport-historiska museers förordning med instruktion, som bör göras vid en organisationsförändring. Myndigheterna ska även analysera behovet av ett nytt myndighetsnamn för Statens maritima och transporthistoriska museer vid en organisationsförändring och, vid behov, lämna förslag på namn.

11.1 Myndighetens namn

SFHM och SMTM har analyserat behovet av ett nytt myndighetsnamn vid en organisationsförändring. Myndigheterna är överens om att det behövs ett nytt namn och har gemensamt tagit fram förslag. Arbetet har varit en kreativ process i båda organisationerna med ett brett engagemang och stor entusiasm. Totalt har närmare 200 olika namnförslag funnits och det har varit en stor utmaning att komma fram till ett namn som fungerar.

Utgångspunkter för SFHM och SMTM har varit att namnet i första hand ska användas som arbetsgivarvarumärke och återspegla både vad vi gör och vilka vi är. Det ska bidra till att bygga stolthet, gemenskap och tydlighet internt, samtidigt som det ska vara särskiljande. Det måste gå att översätta till engelska, ha en fungerande förkortning och ledig domän (url). Namnet bör vara hållbart över tid för eventuella framtida organisationsförändringar. Det måste också vara relevant för kultursektorn och andra aktörer, när vi agerar under gemensam flagg, samt för regeringen och Kulturdepartementet, som är vår uppdragsgivare. För allmänheten är museernas varumärken viktigast.

SFHM och SMTM föreslår att myndighetens nya namn blir Statens museer.

Statens museer kan med fördel ha en underrubrik kopplad till namnet som en förklaring till vilka områden myndigheten bedriver verksamhet inom. SFHM förordar alternativ nr 1 som tydligt anger de ämnesområden myndigheten ansvarar för. Således föreslås att namnet bli något av följande:

1. Statens museer

för maritim-, transport- och försvarshistoria

2. Statens museer

till lands, till sjöss och i luften

På engelska blir förslaget:

Swedish National Museums

Maritime, Transport and Defense
History

Swedish National Museums

by Land, by Sea and by Air

11.2 Förslag till ny instruktion

SFHM och SMTM har instruktioner idag som i stora delar överensstämmer med varandra, båda är museimyndigheter och kärnuppdragens ämnesområden är olika, men angränsande till varandra. Processen att ta fram ett gemensamt förslag på instruktion där Statens försvarshistoriska museums uppgifter läggs samman med Statens maritima och transporthistoriska myndighet har därför varit relativt okomplicerad.

Myndigheterna har varit överens om instruktionens alla skrivningar.

Förslaget föregicks av genomgång av de andra centralmuseernas instruktioner. Det redovisade förslaget är slutligen kvalitetssäkrat av extern juridisk kompetens med god erfarenhet av att formulera myndighetsinstruktioner. Då myndighetens namn inte är fastslaget benämns myndigheten nedan som "XX". Förslaget i sin helhet ligger som Bilaga 1 till denna rapport.

11.2.1 Myndighetens portalparagraf

FÖRSLAG

1 § XX ansvarar för statens museer med inriktning på försvarshistoria, maritim historia och transporthistoria. Myndigheten har till uppgift att bevara och utveckla kulturarvet samt att främja och bygga upp kunskaperna inom sina områden.

Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället.

I myndigheten ingår Armémuseum, Flygvapenmuseum, Försvarets traditionsnämnd, Järnvägmuseet, Marinmuseum, Sjöhistoriska museet samt Vasamuseet med Vrak – Museum of Wrecks.

KOMMENTAR

Förslaget utgår från SMTM:s nuvarande instruktion med tillägget försvarshistoria. Förslaget har kompletterats med Armémuseum, Flygvapenmuseum, Försvarets traditionsnämnd och Vrak – Museum of Wrecks.

11.2.2 Tillägg till myndighetens särskilda ansvarsområden

FÖRSLAG

2 § Myndigheten ska särskilt

1. vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten,

2. hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet,
3. lämna information, råd och annan hjälp till regionala och lokala museer samt stödja ideellt arbete inom myndighetens verksamhetsområde,
4. verka för bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla fartyg, järnvägsfordon, luftfartyg och andra fordonstyper som omfattas av myndighetens verksamhetsområde,
5. verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde,
6. främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och om totalförsvarets roll i samhällsutvecklingen, och
7. ansvara för förvaltningen av statens profésamling.

KOMMENTARER

- Punkt 1–3: ingen ändring.
- Punkt 4 har kompletterats med luftfartyg.
- Punkt 5: ingen ändring.
- Punkt 6 är ny i förhållande till SMTM:s nuvarande instruktion och är även en förändring av terminologin rörande försvarets roll i SFHM:s nuvarande instruktion, där *försvarets roll* byts mot *totalförsvarets roll*. Skälet är att det förtydligar att både det militära och civila försvaret ingår i uppdraget, såsom det har tolkats av SFHM.
- Punkt 7 har sitt ursprung i SFHM:s nuvarande instruktion, men har en förändrad formulering. Statens profésamling ingår i de samlingar som idag förvaltas av Armémuseum i enlighet med SFHM:s instruktion under rubriken ”Fördelning av uppgifter” § 5. Statens profésamling bör även fortsättningsvis anges då den har en särskild status såsom historisk samling där specifika bestämmelser gäller för dess hantering. I statens profésamlingen ingår även maritima flaggor.

11.2.3 Fortsatt om myndighetens ansvarsområden

FÖRSLAG

2 a § Myndigheten ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete. Förordning (2017:1262).

X § Myndigheten ska även handlägga frågor som rör traditioner, traditionsvård och liknande ärenden på det militära området.

2 b § Myndigheten ska rapportera uppgifter om sin besöksutveckling till Myndigheten för kulturanalys.

Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs. Förordning (2014:178).

2 c § Myndigheten ska följa upp det regionala utfallet av sin verksamhet och rapportera det till Statens kulturråd.

Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs. Förordning (2014:178).

3 § Utöver de uppgifter som myndigheten har enligt 1 och 2 §§ får den tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.

KOMMENTAR

Paragraf 2–3 är oförändrade förutom tillägget att myndigheten ska handlägga frågor som rör traditioner, traditionsvård och liknande ärenden på det militära området. Uppdraget ligger idag hos SFHM.

Därtill kan noteras att SFHM:s nuvarande §§ 5 och 6 föreslås inte övergå till den nya instruktionen. Myndigheterna föreslår att paragraferna under rubriken ”Fördelning av uppgifter” i SFHM:s instruktion utgår. Ingen av myndigheterna anser att det är ändamålsenligt att föra över bestämmelserna om fördelning av vissa uppgifter inom SFHM till SMTM:s instruktion. Skrivelsen om Statens profésamling lyfts upp som punkt 7.

11.2.4 Samverkan och ledning

FÖRSLAG

Samverkan

4 a § Myndighetens samverkan med myndigheter och andra aktörer ska omfatta det civila samhällets organisationer. Förordning (2014:178).

Ledning

5 § Myndigheten leds av en myndighetschef.

Vid myndigheten ska det finnas ett insynsråd som består av högst sex ledamöter.

KOMMENTARER

- Paragraf 4a: ingen ändring
- Myndigheterna förordar att det ska finnas ett insynsråd, se vidare avsnitt 10.

Myndigheterna föreslår att nuvarande bestämmelse i 4 § om samverkan mellan SFHM och SMTM om sjöfart upphävs, då den inte längre är aktuell vid ett inordnande.

11.2.5 Särskilda organ

FÖRSLAG

X § Försvarets traditionsnämnd ska fullgöra de uppgifter inom myndigheten som rör militära traditioner. I Försvarets traditionsnämnd ingår tre ledamöter som utses av myndigheten, tre ledamöter som utses av Försvarsmakten samt statsheraldikern vid Riksarkivet.

Överintendenten eller den som överintendenten utser är ordförande i nämnden.

KOMMENTARER

Instruktionen kompletteras med ansvar för Försvarets traditionsnämnd som övertas från SFHM.

Förändring i förhållande till SFHM:s instruktion då förslaget till ny instruktion ger överintendenten möjlighet att utse annan ordförande i nämnden.

11.2.6 Övriga paragrafer

FÖRSLAG

Anställningar och uppdrag

6 § Överintendenten är myndighetschef.

Personalansvarsnämnd

7 § Vid myndigheten ska det finnas en personalansvarsnämnd.

Tillämpligheten av vissa förordningar

8 § Myndigheten ska tillämpa personalföreträdarförordningen (1987:1101).

Avgifter

9 § När myndigheten utför de uppgifter som anges i 2 § 2 och 3, får den ta ut avgifter för verksamheten inom ramen för full kostnadstäckning. Avgifternas storlek bestäms av myndigheten, utom i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen (1992:191).

Myndigheten får ta betalt för utlån av föremål ur samlingarna enligt grunder som myndigheten föreskriver.

Myndigheten får disponera avgiftsinkomsterna.

För barn och unga under 19 år ska myndigheten ha fri entré till alla utställningar. Förordning (2022:1817).

10 § För verksamhet som anges i 3 § ska myndigheten ta ut avgifter motsvarande full kostnadstäckning. Avgifternas storlek bestäms av myndigheten, utom i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen.

Myndigheten får disponera avgiftsinkomsterna.

Undantag från myndighetsförordningen

11 § Följande bestämmelse i myndighetsförordningen (2007:515) ska inte tillämpas på myndigheten:

29 § om ärendeförteckning.

KOMMENTARER

Paragraferna 6–8: inga ändringar

Paragraf 9: ingen ändring förutom tillägget att myndigheten får ta betalt för utlån av föremål ur samlingarna enligt grunder som myndigheten föreskriver. Rättigheten är överförd från SFHM:s instruktion, men ordet deposition är ersatt av det mer korrekta begreppet utlån.

Om avgifter för kontinuerlig uthyrning av lokaler se myndigheternas respektive budgetunderlag 2026–2028.

11.3 Övriga författningar som påverkas

Myndigheterna har funnit att nedanstående övriga författningar påverkas vid ett inordnande av Statens försvarshistoriska museer i Statens maritima och transporthistoriska museer.

- *Förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter*

SFHM ersätts av nytt myndighetsnamn, om så beslutas, i 8, 9, 11, 12, 14, 16–18 §§.

- *Förordning (1994:657) om användning av tretungad flagga*

SFHM stryks ur förordningen, vilket innebär att tretungad flagga ej kan hissas.

- *Förordning (2015:665) om statliga myndigheters användning av Statens servicecenters tjänster*

SFHM utgår och SMTM ersätts av nytt myndighetsnamn, om så beslutas, i bilagan.

- *Förordning (1993:243) om undanförsel och förstöring*

SFHM utgår ur 2 §. SMTM omfattas av 2 § sedan tidigare och byts mot nytt myndighetsnamn om så beslutas.

- *Förordning (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m.*

SFHM utgår ur 18 §. SMTM omfattas av 18 § sedan tidigare och byts mot nytt myndighetsnamn om så beslutas.

- *Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter*
SFHM utgår ur 26 §. SMTM omfattas av 26 § sedan tidigare och byts mot nytt namn om så beslutas.
- *Vapenförordningen (1996:7)*
SFHM utgår och ersätts av nytt myndighetsnamn i 10 kap. 2 § om så beslutas.
- *Förordning (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet*
SFHM utgår ur bilaga 9.3. SMTM omfattas av bilagan sedan tidigare och byts mot nytt myndighetsnamn om så beslutas.
- *Författningssamlingsförordning (1976:725)*
SFHM utgår ur bilaga 1. SMTM omfattas av bilagan sedan tidigare och byts mot nytt myndighetsnamn om så beslutas.
- *Förordning (2011:1565) om statsbidrag till kostnader för vård av kulturhistoriskt värdefulla fartyg*
Ändringsbehov i det fall nytt namn beslutas för SMTM.
- *Förordning (2007:1178) med instruktion för Statens försvarshistoriska museer*
Förordningen utgår om det fattas beslut om inordnande i SMTM.

11.4 Myndighetsföreskrifter som påverkas

Ett antal myndighetsföreskrifter har identifierats där SFHM ska utgå och ersättas av det namn som regeringen beslutar att SMTM ska ha:

- Försvarsmaktens föreskrift (FFS 1983:40) Överbefälhavarens kungörelse om fanor och standar m.m. inom Försvarsmakten
- Försvarsmaktens föreskrift (FFS 1999:4) Försvarsmaktens föreskrifter om flaggning
- Försvarsmaktens föreskrift (FFS 1994:21) Förordning om fanor, tecken och skyltar m.m. inom Försvarsmakten
- Försvarsmaktens föreskrift (FFS 2007:1) Försvarsmaktens föreskrifter om hantering, förvaring och transport av skjutvapen och ammunition

Bilaga 1: Förslag till ny instruktion

Förslag till ändamålsenliga ändringar i förordning (2007:1198) med instruktion för XX

Uppgifter

1 § XX ansvarar för statens museer med inriktning på försvarshistoria, maritim historia och transporthistoria. Myndigheten har till uppgift att bevara och utveckla kulturarvet samt att främja och bygga upp kunskaperna inom sina områden.

Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället.

I myndigheten ingår Armémuseum, Flygvapenmuseum, Försvarets traditionsnämnd, Järnvägmuseet, Marinmuseum, Sjöhistoriska museet samt Vasamuseet med Vrak – Museum of Wrecks.

2 § Myndigheten ska särskilt

1. vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten,
2. hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet,
3. lämna information, råd och annan hjälp till regionala och lokala museer samt stödja ideellt arbete inom myndighetens verksamhetsområde,
4. verka för bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla fartyg, järnvägsfordon, luftfartyg och andra fordonstyper som omfattas av myndighetens verksamhetsområde,
5. verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde,
6. främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och om totalförsvarets roll i samhällsutvecklingen, och
7. ansvara för förvaltningen av statens profésamling.

2 a § Myndigheten ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete. Förordning (2017:1262).

X § Myndigheten ska även handlägga frågor som rör traditioner, traditionsvård och liknande ärenden på det militära området.

2 b § Myndigheten ska rapportera uppgifter om sin besöksutveckling till Myndigheten för kulturanalys. Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs. Förordning (2014:178).

2 c § Myndigheten ska följa upp det regionala utfallet av sin verksamhet och rapportera det till Statens kulturråd.

Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs. Förordning (2014:178).

3 § Utöver de uppgifter som myndigheten har enligt 1 och 2 §§ får den tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.

Samverkan

4 a § Myndighetens samverkan med myndigheter och andra aktörer ska omfatta det civila samhällets organisationer. Förordning (2014:178).

Ledning

5 § Myndigheten leds av en myndighetschef.

X § Vid myndigheten ska det finnas ett insynsråd som består av högst sex ledamöter.

Särskilda organ

X § Försvarets traditionsnämnd ska fullgöra de uppgifter inom myndigheten som rör militära traditioner.

I Försvarets traditionsnämnd ingår tre ledamöter som utses av myndigheten, tre ledamöter som utses av Försvarsmakten samt statsheraldikern vid Riksarkivet.

Överintendenten eller den som överintendenten utser är ordförande i nämnden.

Anställningar och uppdrag

6 § Överintendenten är myndighetschef.

Personalansvarsnämnd

7 § Vid myndigheten ska det finnas en personalansvarsnämnd.

Tillämpligheten av vissa förordningar

8 § Myndigheten ska tillämpa personalföreträdarförordningen (1987:1101).

Avgifter

9 § När myndigheten utför de uppgifter som anges i 2 § 2 och 3, får den ta ut avgifter för verksamheten inom ramen för full kostnadstäckning. Avgifternas storlek bestäms av myndigheten, utom i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen (1992:191).

Myndigheten får ta betalt för utlån av föremål ur samlingarna enligt grunder som myndigheten föreskriver.

Myndigheten får disponera avgiftsinkomsterna.

För barn och unga under 19 år ska myndigheten ha fri entré till alla utställningar. Förordning (2022:1817).

10 § För verksamhet som anges i 3 § ska myndigheten ta ut avgifter motsvarande full kostnadstäckning. Avgifternas storlek bestäms av myndigheten, utom i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen.

Myndigheten får disponera avgiftsinkomsterna.

Undantag från myndighetsförordningen

11 § Följande bestämmelse i myndighetsförordningen (2007:515) ska inte tillämpas på myndigheten:

29 § om ärendeförteckning.

Bilaga 2: Förordning (2007:1198) med instruktion för Statens maritima och transporthistoriska museer

Förordning (2007:1198) med instruktion för Statens maritima och transporthistoriska museer

Ändring införd: t.o.m. SFS 2022:1817

Uppgifter

1 § Statens maritima och transporthistoriska museer ansvarar för statens museer med maritim och transporthistorisk inriktning. Myndigheten har till uppgift att bevara och utveckla kulturarvet inom dessa områden och att bygga upp kunskaperna om det.

Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället.

I myndigheten ingår Sjöhistoriska museet, Marinmuseum, Vasamuseet och Järnvägmuseet. Förordning (2018:2073).

2 § Myndigheten ska särskilt

1. vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten,
2. hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet,
3. lämna information, råd och annan hjälp till regionala och lokala museer samt stödja ideellt arbete inom myndighetens verksamhetsområde,
4. verka för bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla fartyg, järnvägsfordon och andra fordonstyper som omfattas av myndighetens verksamhetsområde, och
5. verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde. Förordning (2017:1262).

2 a § Myndigheten ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete. Förordning (2017:1262).

2 b § Myndigheten ska rapportera uppgifter om sin besöksutveckling till Myndigheten för kulturanalys. Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs. Förordning (2014:178).

2 c § Myndigheten ska följa upp det regionala utfallet av sin verksamhet och rapportera det till Statens kulturråd. Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs. Förordning (2014:178).

3 § Utöver de uppgifter som myndigheten har enligt 1 och 2 §§ får den tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.

Samverkan

4 § Myndigheten ska i fråga om sjöförsvaret i lämplig omfattning samråda med Statens försvarshistoriska museer och bistå vid tillsynen av samlingar av militär eller kulturhistorisk art. Förordning (2013:817).

4 a § Myndighetens samverkan med myndigheter och andra aktörer ska omfatta det civila samhällets organisationer. Förordning (2014:178).

Ledning

5 § Myndigheten leds av en myndighetschef.

Anställningar och uppdrag

6 § Överintendenten är myndighetschef.

Personalansvarsnämnd

7 § Vid myndigheten ska det finnas en personalansvarsnämnd.

Tillämpligheten av vissa förordningar

8 § Myndigheten ska tillämpa personalföreträdarförordningen (1987:1101).

Avgifter

9 § När myndigheten utför de uppgifter som anges i 2 § 2 och 3, får den ta ut avgifter för verksamheten inom ramen för full kostnadstäckning. Avgifternas storlek bestäms av myndigheten, utom i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen (1992:191).

Myndigheten får disponera avgiftsinkomsterna.

För barn och unga under 19 år ska myndigheten ha fri entré till alla utställningar. Förordning (2022:1817).

10 § För verksamhet som anges i 3 § ska myndigheten ta ut avgifter motsvarande full kostnadstäckning. Avgifternas storlek bestäms av myndigheten, utom i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen.

Myndigheten får disponera avgiftsinkomsterna.

Undantag från myndighetsförordningen 11 §

Följande bestämmelse i myndighetsförordningen (2007:515) ska inte tillämpas på myndigheten:

29 § om ärendeförteckning.

Bilaga 3: Förordning (2007:1178) med instruktion för Statens försvarshistoriska museer

Förordning (2007:1178) med instruktion för Statens försvarshistoriska museer

SFS nr: 2007:1178

Uppgifter

1 § Statens försvarshistoriska museer har till uppgift att främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och om försvarets roll i samhällsutvecklingen. Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället.

I myndigheten ingår Armémuseum och Flygvapenmuseum samt Försvarets traditionsnämnd. Förordning (2015:1002).

2 § Myndigheten ska särskilt

1. vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten,
2. hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet,
3. stödja samlingar av militär art i Sverige,
4. främja studier och forskning i ämnen som tillhör verksamhetsområdet, och
5. verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverka med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.

Förordning (2011:1561).

2 a § Myndigheten ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete. Förordning (2017:1091).

3 § Myndigheten ska även handlägga frågor som rör traditioner, traditionsvård och liknande ärenden på det militära området.

3 a § Myndigheten ska rapportera uppgifter om sin besöksutveckling till Myndigheten för kulturanalys.

Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs. Förordning (2014:169).

3 b § Myndigheten ska följa upp det regionala utfallet av sin verksamhet och rapportera det till Statens kulturråd.

Myndigheterna ska samråda om vilken rapportering som behövs. Förordning (2014:169).

4 § Utöver de uppgifter som myndigheten har enligt 1 och 2 §§ får den tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.

Fördelning av vissa uppgifter

5 § Armémuseum ska fullgöra de uppgifter inom myndigheten som rör lantförsvaret och statens trofésamling.

6 § Flygvapenmuseum ska fullgöra de uppgifter inom myndigheten som rör flygstridskrafterna.

Samverkan

7 § I fråga om sjöförsvaret ska myndigheten i lämplig omfattning samråda med Statens maritima och transporthistoriska museer. Förordning (2018:2072).

7 a § Myndighetens samverkan med myndigheter och andra aktörer ska omfatta det civila samhällets organisationer. Förordning (2014:169).

Ledning

8 § Myndigheten leds av en myndighetschef.

Särskilda organ

9 § Försvarets traditionsnämnd ska fullgöra de uppgifter inom myndigheten som rör militära traditioner.

I Försvarets traditionsnämnd ingår två ledamöter som utses av myndigheten, tre ledamöter som utses av Försvarsmakten, en ledamot som utses av Statens maritima och transporthistoriska museer samt statsheraldikern vid Riksarkivet.

Överintendenten är ordförande i nämnden.
Förordning (2018:2072)

Anställningar och uppdrag

10 § Överintendenten är myndighetschef.

Personalansvarsnämnd

11 § Vid myndigheten ska det finnas en personalansvarsnämnd.

Tillämpligheten av vissa förordningar

12 § Myndigheten ska tillämpa personalföreträdarförordningen (1987:1101).

Avgifter

13 § När myndigheten utför de uppgifter som anges i 2 § 2, får den ta ut avgifter för verksamheten inom ramen för full kostnadstäckning. Avgifternas storlek bestäms av myndigheten, utom i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen (1992:191).

Myndigheten får ta betalt för depositioner av föremål ur samlingarna enligt grunder som myndigheten föreskriver.

Myndigheten får disponera avgiftsinkomsterna.

För barn och unga under 19 år ska myndigheten ha fri entré till alla utställningar.
Förordning (2022:1815).

14 § För verksamhet som anges i 4 § ska myndigheten ta ut avgifter motsvarande full kostnadstäckning. Avgifternas storlek bestäms av myndigheten, utom i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen.

Myndigheten får disponera avgiftsinkomsterna.

Undantag från myndighetsförordningen

15 § Följande bestämmelse i myndighetsförordningen (2007:515) ska inte tillämpas på myndigheten:

29 § om ärendeförteckning.